

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్న కథలు

శ్రీ లె రి గి న వా త

“నీ కేవిధ మైన ఆక్షేపణా లేనప్పు డిక యీ ఆలస్యం యెందుకూ?” అని కొంచెం నిలవతీసిన ట్టడిగిందికృష్ణ వేణి.

ఇలా అడిగినప్పు డామె మొగం ప్రసన్నంగా లేదు. ఆందోళన పుట్టించే ట్టే వుంది. అతని కాందోళన పుట్టనూ పుట్టింది.

కాని క్షణంలో మనస్సు కుదుటపరుచుకుని, యిదే మీ యెరగనట్టున్నూ నటిస్తూ “అవసరం లేదు. నిర్దేశితక జాయమాన క టాక్షంతో దేవుడు ప్రసాదించిన వరం అనుభవించడానికి జాప్యం చెయ్యడం శుద్ధ తెలివితక్కువ” అంటూ ధీమాగా సంభాషణ సాగించా డతను.

“అదే యిప్పుడు జరుగుతూ వున్నది”

“ఒప్పుకున్నాను. నిజమే. అయితే, యీవిషయమై నీకంటే నేనే యెక్కువగా పరితపిస్తున్నాను. ఏమంటే? నిన్ను మనస్ఫూర్తిగా ప్రేమిస్తున్నాను నేను. హృదయ పీఠంమీద ప్రతిష్ఠించుకుని నిన్నెప్పుడూ ఆరాధించు

o

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యకాశ్రీ చిన్నకథలు

కుంటున్నాను. ఇలాంటి సిద్ధిలో లోకం కోసం ఆకాస్త తంతున్నా నెరవేర్చడాని కిలా ఆలస్యం కావడం యేమీ బాగా లేదు”

“నెల్లాళ్ళ కిందటా యీమాటే అన్నావు. వారం కిందటా యిదే అన్నావు. ఇప్పటి కిప్పుడూ—”

ముసముస లాడుతూ అందుకున్నా డతను.

“అబ్బా! కృష్ణా! నీకు కోపం వస్తే నేను తాళలేను. నువ్వు నన్ను సందేహించా వంటే యిక నీ మొగం చూడలేను.”

“నీ మొగం చూపించగలవు,.....కదూ?” అంటూ చురచుర చూస్తూ అడిగిం దామె.

ఊచలాగ తగిలింది అతని కీ మాట. కీచు మని పోయాడు. ఆమె చూపులు భరించలేక మొగం పక్కకి తిప్పేసుకున్నాడు.

“నువ్వు, ముందుముందు, సంసారంలో చూపించబోయే చాతుర్యాని కిది మచ్చు కాబోలునే?”

పుండుమీద కారం చల్లిన ట్టయిం దతనికి; కాని ఒక్కమాట సీత్యారం చేసి “యెంత మాట అనే శాస్త్రా?” అంటూ ఆమె కేసి మళ్ళీ మొగం తిప్పుకుని ప్రారంభించాడు.

“నా తపన నీ కేమీ అర్థం కాలే దన్నమాట. నా మానసికావస్థలు నువ్వు గమనించ తలుచుకోలే దన్నమాట. కృష్ణా! నిన్ను చూశాటప్పటికి నా కళ్లు జిగాల్ జిగాల్ మనిపోతాయి. మన స్సంతా గజిబిజి అయి పోతుంది; కాని నీ పరోక్షంలో నే నెన్నో కల్పనలు చేసుకుంటూ వుంటాను. అయితే యేమి లాభమూ? నీయెదటికి వచ్చాటప్పటికి—ముహూర్తం ఆలస్యం అయి పోతున్నందుకు నువ్వు కనబరిచే అసంతృప్తి చూశాటప్పటికి నాకల్పన లన్నీ యెగిరిపోతూ వుంటాయి. నాహృదయం ముకుళించుకునే పోతుంది.”

“అయితే యిదంతా యేమిటి? ఈ వాక్రప్రవాహాని కర్థం యేమిటి?”

ఆమెకి ముఖపిథానం చేస్తే గాని లాభం లేదనుకుని “నే నిప్పు డేమన్నానూ?” అంటూ పరధ్యానం నటించాడతను.

కమ్మిపరచడమే కాకుండా అడ్డుప్రశ్న కూడా వెయ్యడంవల్ల భ్రాంతురా లయి “బాగుంది” అని మాత్రమే అని పులుకూ పులుకూ చూసిం దామె.

“కృష్ణా” అని పిలిచా డతను. ఆమె పలకలేదు. వైపెచ్చు మొగం పక్కకి తిప్పుకుంది.

శ్రీపాదసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“నువ్వు కోప్పడితే యిక నాపని యేమి కానూ?” అంటూ దోసిలి వొగ్గబోయినట్టు రెండు చేతులూ చాపి అడిగా డతను. దానిమీద ఆమె అతనికేసి మొగం తిప్పు కుంది; కాని కిందికి చూస్తూ వూరుకుంది.

దీంతో మళ్ళీ కొంచెం ధైర్యం కలిగిం దతనికి. “మొత్త బడుతోం”దని లోకువ కూడా కట్టా డతను. ఈదిలా సాతో వెంటనే “నా మాట—” అంటూ ఆమె చెయ్యి పట్టుకోబోయాడు; కాని తన చెయ్యి వెనక్కి తీసుకుని ఆమె “దూరంగా వుండు; పెళ్ళి కాకుండా నువ్వు నన్ను తాకడానికి వల్లకాదు” అని దురుసుగా అంది.

“నీ సెలవు చొప్పున నడుచుకుంటాను. కాని అప్పటి దాకా తాళలేను, కనక—దయ వుంచి—కనికరించి— యిప్పటి కొక్క ముద్దు—” ఇలా అని పెదవులు సిద్ధ పరుచుకుని అతను మళ్ళీ చేతులు చాపాడు. కాని “వల్ల కా”దని ఆమె కసిరినంత పని చేసింది.

ఆమె కేసి వొక్క ఊణం నిదానంగా చూసి “నా కిదేమీ అర్థం కావడం లేదు. ఇంతటి రూపరాశి— యింతటి ప్రేమనిధానం యింతటి కఠిన్యం యెలా చూపగలుగుతోందో—అస లెలా పూనగలుగుతోందో

నా కర్థం కావడం లేదంటూ, చేతులు వేలవేసుకుని నిరుత్సాహం నటించా డతను.

“ఇదివర కెప్పుడూ లేంది, నీ కివాళ యీ కొత్త వికారం యేమిటోయ్?”

అతను జవాబు చెప్పలేకపోయాడు.

“నీకు భార్య కాని స్త్రీ చెయ్యి పట్టుకోవా లనీ, ఆమెని ముద్దుపెట్టుకోవా లనీ—యిలాంటి దౌర్బల్యం నీ కెందుకు కలిగిందోయ్?”

అతని కళ్ళల్లో సిగ్గు ప్రతిఫలించింది.

“అనుభవముద్ర వేసేస్తే యిక యేమిచేస్తే మాత్రం యేమి చెయ్యగలదనుకుంటున్నావా?”

నిజంగా అతనికి గుండెలు చితికిపోయాయి.

కాని అతను చలించలేదు.

పక్కాలోక్యుడు. గుండెలు తీసేసినాయిబ్బందిలేనిరకం కాగా, వెంటనే “సెబాస్” అంటూ అందుకున్నా డతను.

“నిన్ను మెచ్చుకుంటున్నాను. కృష్ణా! నీ శీలం నన్ను ఆనందపరవశుణ్ణి చేసింది. నిన్ను భార్యగా పడిసినవాడే పురుషుడు. ఆబిరుదు నా కేతక్త బోతూ వున్నందుకు గర్విస్తున్నాను. వివాహాని కిక క్షణం ఆలస్యమయినా నేను

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యకాశ్రీ చిన్నకథలు

తాళలేను. ఆ యేర్పాటు నువ్వెప్పుడు చేయిస్తే నేనా క్షణంలో సిద్ధం”.

“అంటే?”

“ముహూర్తం సిరపరిపించి మీ నాన్నగారు ఎప్పుడు రమ్మంటే ఆ క్షణంలో—”.

“నాన్నగారు అన్నీ క్షణంలో సిద్ధం చేయిస్తారు. మీ వాళ్ళతో చెప్పి, వీలు చూసుకుని నువ్వే ముహూర్తం సిరపరిపించాలి”.

అతనికి వాగ్బంధనం అయిపోయింది.

“మాట్లాడవే?”

“పోనీ ముహూర్తం నేనే సిరపరిపిస్తాను. అయితే యీ విషయంలో మీ నాన్నగారు నాతో యేమీ మాట్లాడకుండా—

“అలాంటి దెంతమాత్రమూ అవసరం లేదు. మీ సమ్మంధం నాన్నగారికి సర్వవిధాలా యిష్టమే. నాన్నగారి మాట అమ్మ యేదీ కాదనదు. నిన్ను పెళ్లిచేసుకోడానికి వారిద్దరూ నాకు సంబరపడుతూ సెల విచ్చారు.”

“అది సరే. మీ సమ్మంధం మా నాన్న కూడా అంగీకరించాడు. మా నాన్న చేసింది మా అమ్మ

అంగీకరించక తప్పదు. కనక వుభయత్రా కూడా పెద్దల ఆటంకం యేమీ కనపడదు.”

“ఇంక వున్న దేమిటి?”

“ఈ స్థితిలో మీ నాన్నగారు నాతో గాని మా వాళ్ళతో గాని మాట్లాడవలసినపని లేదంటావా నువ్వు?”

“నా కేమీ కనపడ్డం లేదు.”

“నువ్వు బాగా ఆలోచించలేదు. అసలు ఆలోచించి నట్టే కనబడదు. నిజానికి నన్ను నువ్వు, నిన్ను నేనూ పెళ్లి చేసికోడాని కంగీకరించవలసినవాళ్ళం మనంయిద్దరమే. అయితే యితర యేర్పాట్లు—”.

“ఇతరయేర్పాట్లుంటే?”

పాపం, మళ్ళీ మొదలు!

కృష్ణవేణికి, యిందులో యేదో గూడుపురాణీ వున్నట్టు కనుపడింది. అన్నీ స్థిరపడ్డ తరవాత యిలాంటి ప్రస్తావన రావడం ఆమెకి విసువు కలిగించింది. “ఏమి టీ లొక్కం?” అంటూ అసహ్యభావం ప్రతిఫలించింది ఆమె మొగంమీద.

అత నిది గ్రహించాడు. ముస్పద్దీ వకీలు కాగల ననే ధైర్యం వున్న ఘటం అది.

“తెలవకే అడుగుతున్నావా నువ్వు?”

శ్రీహృద సుబ్రహ్మణ్యకాశ్రీ చిన్నకథలు

“తెలిస్తే అడగడం యెందుకూ?”

అతనొక్కమాటు మొగంపక్కకి తిప్పుకున్నాడు.

మాంచి పక డైన కల్పన తోచింది.

“ఇవాళ నువ్వు విషమ పరీక్ష మొదలుపెట్టావు. నాకు, దీని కేమీ కారణం కనపడడం లేదు”

“.....”

“నీ హృదయంలో యెవరో సంశయబీజాలు వెద చల్లారు”

ఆమె పులుకూ పులుకూ చూసింది.

“నా సుఖంలో—నా ఆనందంలో నిగ్గంతా యెవరో విరిచేశారు”

“సోది తొరగా ముగించ వోయ్” అన్నట్టు చూసింది.

“కుచ్చితం లేని హృదయం నాది. కల్మషం యెరగని ప్రేమ నాది. అగ్నికి చద లంటవు. నాహృదయం చీల్చి చూపించి అయినా నేను మళ్ళీ నిన్ను ప్రసన్నురాలుగా చేసుకోగలను”

“.....”

“నీ చదువు చూసి నేను ఆశపడలేదు. నీ సౌందర్యానికి చలించి నేను నిన్ను ప్రేమించలేదు. ఆవేశ, నువ్వు గోదావరి గట్టున, నిండు చూలా లయిన బిచ్చక తైకు,

అప్పుడే కొని తెచ్చుకుంటున్న విలవైన చీరా, చేసంచీలో నుంచి తీసి అయిదు రూపాయలూ సంతోషంతో యిచ్చావు. ఆ డబ్బుతో ఆమె నిర్విచారంగా పురుడు పోసుకుంటుందని నువ్వు పరమానందపడ్డావు. నే నదంతా కళ్లారా చూశాను. అదే నాకు నీ మొదటి దర్శనం. నాహృదయం నీయెడల ముగ్ధ మయిపోయింది. నాఆత్మ నీపాదాలమీద ఆనందబాష్పాలు చిలికింది. చెప్పవచ్చిందేమిటంటే? అలాంటి గొప్ప ఔదార్యం పునాదిగా గల ప్రేమ నాది. దీని కిక తిరుగులేదు. దీని కెవరూ యెంత మాత్రమూ విఘాతం కలిగించలేరు. నా ప్రేమ నీ భావోన్నతి తప్ప మరేమీ చూడదు. కోరదు”

ఆమె కేవలింపు పుట్టింది. దాన్ని ఆమె దూరంగా తరిమివెయ్య లేక పోయింది.

“గొప్ప సినీమానటుడికి కావలసిన యోగ్యత అంతా నీదగ్గిర వుంది” అని ఝమాయించి అనేసింది.

గతుక్కు మన్నా డతను.

“నువ్వుంత గొప్పవక్త వనినే నెప్పుడూ అనుకోలేదు.”

“కృష్ణా ! నన్నేం చెయ్యి మంటావూ? నావల్ల యేమి పొరపాటు జరిగిందీ?”

ఆమె కిది యద్దేవా, అనిపించింది.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“నీవల్ల యేమీ జరుగలేదు.”

ఇలా అని, ఆమె, యిటూ అటూ చూసింది. మరి మాట్లాడకుండా వెళ్లిపోయే టట్టుం దని అతను కంగారు పడిపోయాడు.

“వద్దు వద్దు, నీకు కోపం వద్దు. కాస్త లోకాచారం గమనిస్తే అంతా నీకే బోధపడి వుండును.”

“.....”

“ధోరణి చూడగా, నా నోటనే చెప్పించా అని నీ అభిలాషగా కనపడుతూ వుంది. అలాగే కానిద్దాం. నీ ఆజ్ఞ నెరవేర్చడం కంటే సంతోషకర మయినది నాకు మరొకటి లేదు.”

“.....”

అప్పటికీ ఆమె పక్కకే చూస్తూ వుండడంవల్ల అతను తానున్న ఆమె మొగం కనపడేటట్టు పక్కకి వారిగి “మనవి చేసుకుంటున్నా” నన్నాడు.

“వింటున్నా” నని ఆమె యెదటికి తిరిగింది.

“నువ్వు యింటరు చదివా టప్పుడు, మీనాన్నగారు, నిన్ను గొల్లకోట సదాశివచయనులుగారి అబ్బాయి కివ్వ దలిచి, కట్నం రెండు వేలూ, లాంఛనా లయిదువందలూ యిస్తా మని కభురు పంపించారు”

ఆమెకి, కళ్ల గంతులు విప్పేసిన ల్లయింది.

“అవును. అది వెనకటి మాట”

“మరి యిప్పటి మాట యేమిటి?”

ఆమె పెదవులు రావిరేకల్లాగ కదిలాయి. పెద్ద నిట్టూర్పు విడుస్తూనే కాని “కట్నం మాటా?” అనలేక పోయింది.

ఆమెలో కలుగుతున్న మార్పు గమనిస్తూ అత నూరుకున్నాడు.

“నీకు కట్నమూ, మీ అమ్మకీ, అక్కకీ లాంఛనాలూ యెంతెంత యిస్తా రనా?”

“.....”

“నువ్వు నన్ను పెళ్లి చేసుకోవా లంటే మానాన్న గారు నీకు డబ్బివ్వా లంటావా?”

“.....”

“అవి నిర్ణయం కాకపోవడంవల్ల నే ను వ్వీలా కాలం గడుపుతున్నా వన్నమాట.....నిర్ణయం అయే దాకా గడుపుతూనే వుంటా వన్నమాట”

“కాకేం?” అన్నట్టు చూశా డతను.

“కదూ?” అని ఆమె గదుముతూ అడిగింది.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యకాశ్రీ చిన్నకథలు

“అవు నలాగే” అని నిర్లక్ష్యంగా జవాబు చెప్పాడతను.

కింది పెదవి కొరుక్కుంటూ ఆమె మళ్ళీ పెద్ద నిట్టూర్పు విడిచింది. చాంతో ఆమె వక్షస్థలం అదిరింది.

“మానాన్న గారు దమ్మిడి కట్నం యివ్వరు”

“.....”

“వారి దగ్గర యీమాట యెవరు శెచ్చినా మాట తక్కదు.”

“.....”

“ఈమాటను నేను కూడా గర్హిస్తున్నాను.”

ఈమాట లామె యెంత నిక్కచ్చిగా అన్నదో “అలాగే?” అని అంత నిక్కచ్చిగానే అని అతను ప్రారంభించాడు.

“నే నేం లేని వాణా? కానివాణా? కురూపినా? చదువు లేనివాణా? పాతిక సంవత్సరాలు మొన్న నే నిండా యి, నాకు పెళ్లి కాదని బెంగా? నా వాటా భూములమీద సాలీనా వెయ్యి రూపాయలు వస్తాయి. నా కొక యిల్లు కూడా వస్తుంది. నేను సొంతంగా ప్రాక్టీసు పెట్టుకుంటే వెంటవెంటనే పెద్దపెద్ద కేసులు డజన్ల కొద్దీ వచ్చే సూచన లెన్నో వున్నాయి. ఇలాంటి స్థితిలో కట్నం లేకుండా

పెళ్లి చేసుకుని, నేను, సాటివాళ్లలో తలయెత్తుకు
తిరగలనా?”

“ఏమి పౌరుషమూ?” అంటూ ఆమె వెటకారంచేసింది.
అతను వుద్రిక్తత కనపరిచాడు.

“నీలాంటి పౌరుషవంతులే నీ స్నేహితు లందరూ
అనుకుంటాను.”

“అవును, ఏం తక్కు వేమిటి?”

“నల్ల వుద్ధరి తప్ప, యెక్కువ కావడాని కయినా
తక్కువ కావడాని కయినా పౌరుషం వున్న దేదీ?”

అతని మౌఖ్య రులుమంది.

“ఒక కన్యను పెళ్లి చేసుకోడాని కిష్టపడ్డందుకు మొగా
షికి కట్నం యెందు కివ్వాలి?”

“మొగాడు కనక.”

“ఛీ! అదీ మొగతనమే?”

“.....”

“ఇరవయ్యో శతాబ్దిలోకూడా హిందూ మొగాడు—
బ్రాహ్మణ మొగాడు ఇంత పశువుగానే వున్నాడా?”

అతను వెటకారంగా నవ్వాడు.

“స్త్రీధనం వల్ల జీవించతలుచుకునే నువ్వు స్త్రీని
స్మరించడాని కేనా తగవు.”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యకాశ్రీ చిన్నకథలు

“హూ, హూ. శ్రీ—ధనం. శ్రీధనంఅంటే మొగుడు పెళ్లాని కిచ్చేది. కన్యాదాత వరుడి కిచ్చేది కాదు. శ్రీధనం అంటే యేమిటో యెరగని బి. యే. ఆడదాన్ని పెళ్లాడ్డంకంటే అవివేకం మరొకటి లేదు. ఒప్పుకున్నాను”.

“నేను గోతిలో పడిపోకుండానే నీ నిజస్వరూపం బయట పెట్టినందుకు చాలా సంతోషం.”

“నేనూ అందుకే సంతోషిస్తున్నాను.”

“నువ్వు సుందరుడ వంటే కనపడుతూనే వుంది; కాని నీకు ఆత్మసౌందర్యం లేదు. చదువుకున్నవాడ వంటే అదీ కనపడుతూనే వుంది; అయితే, నీ చదువు నీకు చిత్తసంస్కారం కలిగించలేదు. అడవిలో కాసిన వెన్నెల అయిపోయింది.”

“ను వ్యధికప్రసంగం చేస్తున్నావు. నీ తండ్రి జిల్లాజడ్జీ పని చేసి వుంటే యెవరికీ వొరగలేదు. నువ్వు బి. యే నని గర్విస్తున్నా వేమో బుద్ధిగా మసులుకోకపోతే గుడ్డిగవ్వకు మారవు. మంచి మొగుడు రావా అంటే పళ్ళ బేర మనుకుంటున్న ట్టున్నావు. అబ్బో! గుర్రం దిగు”

“నువ్వు మాట్లాడతగ్గవాడవు కావు. నా యెదణ్ణుంచి తక్షణం వెళ్లిపో”

“పొద్దున్నే లేచి—”

“ఫో! నుంచోకు”

అతను వాగ్వాదానికి జంకేవాడుకాదు; కాని నమ్మించి నమ్మించి తన ద్రవ్యాశ యిప్పుడు బయట పడిపోయి— పై పెచ్చు వ్యవహారం యెదురు తిరిగినందు కతనికికొంచెం సిగ్గు వచ్చింది. కట్నం మాట కృష్ణవేణి తండ్రి గాని, మరొక పురుషుడు గాని తిరస్కరించి వుంటే అందులో యింత తీవ్రతా లేకపోవును, అతనికి కొంకు పుట్టకా పోవును. అలా కాక, సూటిగా వధువే నీకు మొగతనం లేదనడం అతనికి కొట్టినంతపని అయింది.

పూచలాగ వెళ్ళిపోయాడు.

కృష్ణవేణి పదినిమిషాల దాకా శాంతించలేకపోయింది. విసురుగా వెడుతూ అతగాడు కనపడ్డంతసేపూ, ఆమె, తోకతోక్కిన ఆడతాచు లాగ బుస్సులు కొట్టి, తరవాత “నీచుడా” అంటూగిరుక్కున తిరిగి యింటికి వెళ్ళిపోయింది.

౨

కృష్ణవేణి వీధిలోనుంచీ, ఆమె తల్లి రాధమ్మ వంటింటి వసారాలోనుంచీ వచ్చి దక్షిణపు వసారా గదిలో వొక్కమాటే ప్రవేశించారు.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

కృష్ణవేణి అతివేగంగా వెళ్ళి సోఫామీద చదికిల బడింది. రాధమ్మ, ఆమె వాలకం చూసి కంగారుపడి, టీపాయి మేజామీద పెట్టేసి “యేం తల్లీ?” అని దగ్గర కూచుని “అలా అయిపోయినా వే మమ్మా?” అంటూ వీపు నిమురుతూ అడిగింది.

“సమ్మంధం తిరిగిపోయింది”

“అయ్యో!”

కృష్ణవేణి ఆదైన్యానికి రోషం తెచ్చుకుని తిరగబడి తీవ్రంగా చూసింది.

“ఏం?”

మొగంమీద మొగం పెట్టి యిలా అడిగింది రాధమ్మ.

“వాడికి కట్నం కావాలిట”

“ఇదివరి కీమాట రాలేదు గదమ్మా? అయినా యెంతట?”

“వాడి తలకా యంతట ... ఎం తయితే మాత్రం యివ్వడాని కివతల పడిగాపులు పడి కూచున్నారా యేమిటి?”

రాధమ్మ మాట్లాడలేకపోయింది. ఇరవై యేళ్ళి కూతురికి కుదరక కుదరక కుదిరిన సమ్మంధం తిరిగి పోయిం దనేటప్పటికి ఆయిల్లాలి తల తిరిగిపోయింది.

ఇదేమీ గమనించకుండా యేదో వృత్తరం రాసి. కవరులో పెడుతున్న రామచంద్రయాజులు, యీ మాట విని వులిక్కిపడి, లేచి వెళ్లి కూతురి దగ్గర కూచుని “అతనే అడిగాడా తల్లీ?” అన్నాడు.

“అవును. వాడే అడిగాడు. వాడితల్లికీ, అక్కకీ లాంఛనాలు కూడా యివ్వాలిట నాన్నామా”

“చీమూ నెత్తురూలేని తుమ్మగుంగ. ఎందుకు వచ్చిన చదువూ?”

యాజులు కూడా యిలా అనడం రాధమ్మకి వృద్ధూ రంగా కనపడింది. దీంతో యీ సమ్మంధం విషయమై ఆమె పూర్తిగా నిరాశ చేసుకుంది.

యాజులు రాధమ్మ యింగితం కనిపెట్టాడు; కాని లెక్కచెయ్య తలుచుకోలేదు. ఈ విషయమై ఆమె సలహా చెప్పతగ్గది కా దని అతను మొదటే నిశ్చయించేసుకున్నాడు.

“ను వ్వేమన్నా వమ్మా?”

“నీ మొగంచూడగూడదు, అవతలికిఫో అన్నానండీ”

“మంచి పని చేశావు”

రాధమ్మ మొగుడికేసి పులుకూ పులుకూ చూసింది; కాని మొగం పక్కకి తిప్పుకుని వుండడంవల్ల అత నది

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

గమనించలేదు. కృష్ణవేణి మాత్రం కనిపెట్టి “నువ్వే మంటావా?” అన్నట్టు వురుముతూ చూసింది.

“కాలం.....కాలం యిలా మండిపోతోంది. మా అమ్మాయిని మీ అబ్బాయి కివ్వతలుచుకు వచ్చా మనేటప్పటి కే మిస్తా వని—”

“ఆ అబ్బాయిగాడే అలా యేడిస్తే?”

కృష్ణవేణి చాలా దురుసుగా అడిగింది మాట.

“నిజం చెప్పి. అతగాడు కట్నం కావా లంటే నువ్వేమన్నావా?”

“నాన్నారితో చెప్పిందే. “నీ మొగం చూడగూడదు పో పో” మ్మన్నాను”

“నిజంగా యీ మాటే అన్నావా?”

“అనక యేం భయమా? వెంటనే వాడవతలికి చల్లగా జారుకున్నాడు కనక సరిపోయింది. లేకపోతే యేం జరుగునో?”

ఒకమాటకంటే వొకమాట రాధమ్మని దిగదీశాయి. చివరి కామె నిరాశ చేసుకుని “ఆడదాని కంత దురుసు తనం పనికిరా దమ్మా” అంది.

ఇదివిని “విన్నారా?” అన్నట్టు కృష్ణవేణియాజులు కేసి

చూసింది. యాజులు రాధమ్మ కేసిచూస్తూ “యెంచేతా?”

అన్నాడు.

“ఏం చేసినా మొగాడికి చెల్లుతుంది”

“ఆడది చెల్లనిస్తేను.....అంతే కాదా?”

“ఎఫ్ఫే, బి. యేలు చదువుకుంటే మాత్రం ఆడపిల్లలంతా యిలా అంటున్నారా?”

“అననివా శ్లనుభవిస్తారు. అడిగే దేమిటి, చెప్పే దేమిటి?”

“ఇప్పు డమ్మాయి మాట చెప్పండి”

“గొప్ప ఆశయాలు గల పిల్ల—”

మాట సగంలో అందుకుని, కృష్ణవేణి “మీరుండండి నాన్నారూ” అని తల్లి కేసి తిరిగి “అమ్మాయి కేం లోటు వచ్చిందమ్మాయిప్పుడూ?” అని నిక్కచ్చిగా అడిగింది.

“పెళ్లి లేకుండా యింట్లో కూచుంటావా?”

“పెళ్లాడితే యిలాంటి దేబెలనా?”

“మొగపిల్లలంతా యిప్పు డిదే మచ్చు”

“వాళ్ళ మొగతనం అడుక్కు తిన్నట్టే వుంది”

“ఇంకేం చెప్పగలనండీ?” అన్నట్టు రాధమ్మ యాజులు కేసి చూసింది. “అమ్మాయి సిసలుగా చెప్పింది. ఏం, అలా చూస్తూ వే?” మని యాజులు ముదలకించాడు.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“దాని చదు వింత పని చేసింది”

“అవును, నువ్వు సరిగా చెప్పావు. చదువుకుని జ్ఞానం వచ్చిన ఆడపిల్ల యిలాగే చెయ్యాలి, ఇలాగే చేస్తుంది”
యాజు లీమాట వొత్తి పలికాడు.

“చదువుకుంటే మొగు డక్కల్లేదూ?”

“మొగాడికి పెళ్లాం అక్కల్లేదూ?”

“మొగాడికి పెళ్లి కాకపోతే యేదీ అడ్డదు. ఎవరూ యేమీ అనరు. అనే లేరు”

“చివరి కిదీ ముక్తాయింపు. దీనిమీదే వొంటికాలి భరతం చెలామణి అవుతూ వుంది. సంఘం పూర్తిగా కుళ్లిపోయి వుంది. కొన్నాళ్ళదాకా యెదురు తిరిగిన వాళ్లు కొన్ని యిబ్బందు అనుభవించక తప్పదు; కాని యింకెన్నాళ్లు యీ దౌర్జన్యం?”

“మాట్లాడితే వుపన్యాసాలు. మీతో నేను వాదించ లేను బాబూ! అయితే, చివరికి అమ్మాయికి పెళ్లి చేస్తారా చెయ్యారా?”

“మళ్ళీ యిలా వచ్చావూ? అయితే, నీ కెలా తోస్తోంది చెప్పు”

“కట్నం యిస్తే గాని మంచి సమ్మంధం రాదు.

మంచి దాకా యెందుకూ, మీ తాహతుని బట్టి కట్టుం
యిస్తే గాని అసలు సమ్మంధమే రాదు”

“వచ్చిన ధోరణి వొకటి, అడిగిం దొకటి, చివరికి
జనాబు మరొకటినీ. అయితే యేం గాని, నీ కిదివర
కొన్నమాట్లు చెప్పే వున్నాను గాని—నేను దమ్మిడి
యివ్వను. ఆమాట కూడా వినిపించుకోను”

చెయ్యి జాడిస్తూ యాజు లిలా అనగా “అయితే,
అమ్మాయికి మొగుడు రా” డంటూ, రాధమ్మ గుర్రా
లక్కలాగ మొగం పక్కకి తిప్పుకుంది.

“మొగుడు.....మొగా డయి పుట్టిన ప్రతీ
వాడూ మొగు డయిపోడాని కర్ణుడే కాబోలు! ఆడా
ళ్లంటే పురుగులూ? ప్రతీ ఆడదీ యేతలమాసిన వాణ్ణో
కట్టుకోక తప్ప దేం?”

ఇలా అంటూ కృష్ణవేణి తల్లని నిలవతీసి అడిగింది.

ఒక్క ఊణం యెవరూ యేమీ మాట్టాడలేదు.

మరో ఊణం చూసి, రాధమ్మ కప్పుల్లో కాఫీ పోసి,
భర్తనీ కూతుర్నీ మేజా దగ్గిరికి పిలిచి తా నొక కుర్చీలో
కూచుంది.

ముగ్గురూ — పెదవులు కదపకపోలేదు; గాని మాట

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

మాత్రమే రాకుండా చూసుకుంటూ మెల్లిమెల్లిగా కాఫీ పుచ్చుకున్నారు.

తల్లి “నే నిస్తా నుండ వమ్మా” అంటూనే వుండగా, తల్లికీ తండ్రికీ తానే తమలపాకు లందించి, తానున్నూ వేసుకుని, కృష్ణవేణి, స్వయంగా కారు నడుపుకుంటూ పాఠశాలకి వెళ్లిపోయింది.

రాధమ్మ వొక్క ఊణం యేమిటో ఆలోచించి “నే నొక్కటి చెబుతా వింటారా?” అంటూ తన కుర్చీ యూజులు దగ్గరగా లొక్కుంది.

3

కృష్ణవేణి బి.యే పరీక్షలో నెగ్గి రెం డేళ్లయింది. మద్రాస్ క్వీర్స్ మేరీ కాలేజీలో చదివే టప్పుడు, ఆమె ప్రతిభా చాకచక్యమూ దీక్షా చూసి, ప్రిన్సిపాలు, ఆమెని కన్న కూతురులా ప్రేమించింది.

పట్టం పుచ్చుకుని ఆమె రాజమండ్రి వచ్చేస్తూ వుంటే “నేను నిన్ను విడిచిపెట్టలేను. నిన్ను ఎం. ఏ. లో నెగ్గించి యీ కాలేజీలో నాకు చేదోడు వాదోడుగా వుంచు కుంటాను. వెళ్లిపోకు” అని చాలా దూరం చెప్పింది.

బతిమాలింది; కాని కృష్ణవేణి వినలేదు. “నేను ఎం. ఏ. లో నెగ్గితే నా కేం వస్తుంది? నే నీ కాలేజీలో ఉపాధ్యాయురాలుగా చేరితే నా దేశీయస్త్రీల కెంత మందికి జ్ఞానదానం చెయ్యగలనూ? మీకు కోపం వద్దు. ప్రస్తుత విద్యావిధానం యేమీ బాగాలేదు. ప్రత్యేక జన్మ యెత్తినవాళ్ల కేగాని కాలేజీలో ప్రవేశం దొరకడం లేదు. ప్రవేశించినవాళ్లైనా అందరూ వుద్యోగాలకోసం ఆశించి వచ్చేవాళ్లే. ఇది నాకు నచ్చలేదు. మా పూర్వో నే నొక పాఠశాల నడుపుతాను. ప్రారంభోత్సవం చెయ్యడానికి మిమ్మల్నే ఆహ్వానిస్తాను. నా విద్యా విధానం అప్పుడు మీకు తెలుస్తుంది” అని ఆమె బదులుచెప్పింది.

ప్రిన్సిపాలు చివరికి ఆమెని సంతోషంతో దీవించి పంపించింది.

ఆమె యింటర్మీడియేటు చదివా టప్పుడు యాజులు వివాహసంకల్పం చేశాడు; కాని “చదువు పూర్తి కానివ్వండి నాన్నారూ” అని కోరగా ఆప్రయత్నం ఆ క్షణంలోనే మానేశాడు.

ఆమె బి. ఏ. అయి యింటికి వచ్చాక యేడెనమండు

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

గురు యువకులు ఆమె నాశించి నచ్చారు; కాని ఆసమంధాలు చివరికి రాధమ్మ కేనా నచ్చలేదు.

ఇది యిలా జరుగుతూ వుండగా కృష్ణవేణ తన వృద్దేశాలు శ్రీలోకంలో వ్యాపింపచెయ్యాలని వొక పాఠశాల ప్రారంభించింది.

యాజులు, తన పెన్నను యెనిమిది వందలలోనూ “నీ యిష్టం వచ్చినట్టు చేసుకో”మని కూతురికి, నెలకి రెండు వందల యూభై రూపాయ లిస్తూ వుండడాని కేర్పాటు చేశాడు.

ఆమె, ఆడబ్బుతో, నెలకి యూభై, ముప్పయి, యిరవయి రూపాయల జీతం చొప్పున ముగ్గురు వుపాధ్యాయురాళ్ళ నేర్పరచింది. ఆడనొకరుకి నెలకి పది రూపాయలు. చిల్లరసాదర్లు డెబ్బయి అయిదు రూపాయలు.

ఇలాగ, తండ్రి తన కిచ్చే సొమ్ములో, ఆమె, పాఠశాలకోసం నూటయెనై అయిదు రూపాయలు ఖర్చు పెడుతుంది. తతిమ్మా సొమ్ము తన సొంతానికి పుష్కలంగా ఖర్చుపెట్టుకుంటుంది.

కూతురి యేర్పాట్లు చూసి యాజులు “ధన్యుణ్ణి” అని పొంగిపోయాడు.

కొంచెం యింగ్లీషు, దానికి రెండు రెట్లు తెనుగు—
ఇంతే పాఠశాలలో ఆమె ప్రవేశపెట్టిన భాషాపరిమితి.
స్త్రీలు, అవసరమయితే పురుషులు లాగ స్వతంత్రంగా
బతకాలని ఆమె వృద్దేశం.

“దయ వుంచి నన్ను వెళ్లి చేసుకో. నన్నుద్ధరించు”
అంటూ స్త్రీ పురుషుణ్ణి, పురుషుడు స్త్రీనీ బతిమాలుకో
నక్కరలేదు. ఏమంటే? పురుషుడి అవసరం స్త్రీకీ వుంది.
స్త్రీ అవసరం పురుషుడికీ వుంది. కనక స్త్రీ పురుషులను
బంధ మైన ఆకర్షణకీ మనుష్యప్రయత్నా లేమీ
అక్కర్లేదు. ఇప్పటి తెనుగు స్త్రీలు పురుగుల కంటే
నికృష్టంగా వున్నారు. మతసంబంధ మైన మూఢనమ్మకా
లలా వుండగా, పురుషుల స్వార్థం కూడా వారిని పశు
వుల స్థితికి తీసుకు వెళ్లింది. వారికి దేశం అంటే తెల
వదు. జాతి అంటే తెలవదు. భాష అంటే తెలవదు.
మతం అంటే తెలవదు. సంఘం అంటే తెలవదు. ప్రపం
చం యెంత విశాలంగా వుందో, అందులో యెలాంటి
సంగతు లున్నాయో, వారికి సుతరామూ తెలవదు.
మొగుడు వీధిగుమ్మంలో నుంచుని వుంటే గాని నడి
వీధిలో నిటాగ్గా నుంచోలేరు. నలుగురు సాయం పడితే
తప్పసాంతంగా పక్కవూ రయినా వెళ్లలేరు. చివరికి

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యకాశ్రీ చిన్నకథలు

యింటికివచ్చిన బిచ్చగాణి కూడా గదమాయించలేరు.

ఇదిమూర్ఖాలి.

ఇదీ ఆమె వృద్దేశం.

ఆమె యిందు కనుకూల మైన విద్యావిధానం యేర్పరిచింది.

ఇందుకోసం ఆమె, ప్రపంచంలో గొప్పపనులు చేసి పేరుపొందిన శ్రీల చరిత్ర లన్నీ సంపాదించింది. శ్రీల స్వత్వాలను చక్కగా నిర్వచించి, వాటిని తమ జీవిత కాలంలో అమలు జరిపి, ప్రపంచాని కాదర్శభూతురాళ్లయిన శ్రీల జీవితాలుకూడా సంపాదించింది.

అవన్నీ తాను స్వయంగా తెనుగులో రాసింది.

కొన్ని అచ్చుపడ్డాయి. కొన్ని అచ్చులో వున్నాయి. కొన్ని రచనలో వున్నాయి. కొన్ని విషయాలు సేకరించుకునే దశలో వున్నాయి.

అవే ఆమె తరగతుల వారీగా తన పాఠశాలలో పాఠ్యాలుగా నిర్ణయించింది. దానికి తగిన లెక్కలు, భూగోళం, చరిత్ర, భాష, ప్రకృతిశాస్త్రాలు, సంఘపు కట్టుబాట్లు—ముఖ్యంగా ఉదయమూ, సాయంత్రమూ వ్యాయామం.

ఆమె, పాఠశాలకోసం వొక గుర్రం సంపాదించింది.

నాలుగు సైకిళ్లూ ఒక (సొంత) మోటారు వున్నాయి. గుర్రపుస్వారి, సైకి లెక్కడం, మోటారు నడపడం — ఇవి ఆమె ప్రతీపిలకీ కచ్చితంగా నేర్చుతుంది.

ఆ పాఠశాలలో చదువుకునే బాలికలు చాలామంది, దర్జాగా, సొంత సైకిళ్లమీద వస్తారు. వారిని చూడ గానే రాజమండ్రి పోలీసులు జనసమ్మర్దం చక్కగా సద్దు తారు.

మునిసిపాలిటీతో పోరీ, గవర్న మెంటుని వూదరగొట్టి ఆమె గోదావరి వొడ్డున, నాళంవారి సత్రం రోడ్డుకి కిందుగా యాభయి గజాల రేవు సంపాదించింది. మునిసి పాలిటీవారే దానికి దక్షిణానా, వుత్తరానా ముళ్లతీగ లతో దళ్లు కట్టించి హద్దు లేర్పరిచారు. దానిలో బాలి కల వుపయోగం కోసం వొక షెడ్డు కూడా నిర్మించి యిచ్చారు.

ఆమె ప్రతీరోజునా ఉదయమూ సాయంత్రమూ ముఠా ముఠాలుగా పిల్లలను తీసుకువచ్చి యీత కొట్టి స్తుంది. ఆ సమయంలో అక్క డొక పోలీసు వుండి కాపలా కాస్తూ వుండేటట్టు జిల్లా మాజిస్ట్రేటు నియ మించాడు.

అక్కడ పడవ లాగకుండా చెయ్యడమూ, నీళ్లు

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రీ చిన్నకథలు

కోసం గాని స్నానాలకోసం గాని యెవరూ అక్కడికి రాకుండా చూడడమూ పురుషులు చూడడానికి రాకుండా ఆపడమూ—ఇవీ ఆ పోలీసు పనులు.

పెద్దపెద్ద లంతా ఆమె పాఠశాలను దీవించారు. గొప్ప పత్రికలు కొన్ని ఆ యేర్పాట్లు ప్రశంసించాయి.

కాని ఆ పాఠశాలలో బ్రాహ్మణబాలికలు అయిదు గురు మాత్రమే వున్నారు. తతిమ్మావారు—అంటే క్షత్రియబాలికలు పదిహేనుగు రున్నారు. వైశ్యబాలికలు ఇరవై మంది. తెలగాలు, కమ్మవారు, కొప్పు వెలమలు డెబ్బయ్యిద్దరు.

ఉదయం మూడుగంటలూ మధ్యాహ్నం మూడు గంటలూ ఆమె పాఠశాలలో చెమట వోడేలా పని చేస్తుంది. అక్కడి పనులన్నీ మార్షల్ లా ప్రకారం నడుస్తాయి. ఎక్కడా చచ్చు పనికిరాదు.

పాఠశాల గంటల్లో స్త్రీలు మాత్రం వెళ్లి గాలరీలో నిశ్శబ్దంగా కూచుని వినీ, కనీ బాగుపడవచ్చు.

చాలామంది వస్తూనూ వుంటారు.

అప్పుడప్పు డామె వీరేశలింగం పంతులుగారి టవర్ హాల్లో వుపన్యాసా లిస్తూ వుండడం కద్దు. అయితే ఆమె

నోరు విప్పిందంటే జీవచ్ఛవ : మయిపోయి వున్న సంఘం
మీద అగ్ని రాలుతూ వుంటుంది.

౪

మధ్యాహ్నం వొంటి గంటవేళ, కృష్ణవేణి, వాణ్
పుస్తకం తాలూకు పూవు దిద్దుతూ వుండగా యాజులు
వచ్చి ఆమె కొక వుత్తరం యిచ్చాడు.

అందులో యిలా వుంది.

“బ్రహ్మశ్రీ మహారాజశ్రీ చేబోలు రామచంద్ర
యాజులు పంతులు, రిట్టెరు జిల్లా జడ్జిగారి సన్నిధికి, —

అయ్యా! అనేక సమస్కారాలు.

తమ రెరిగి వున్న మద్దూరి వేణుగోపాలశాస్త్రి నేనూ
స్నేహితులం.

తమ అమ్మాయి కృష్ణవేణిగారికీ తనకీ వివాహం
స్థిరపడి వుండినట్టూ, ముహూర్తం స్థిరపరిపించడమే తర
వాయిగా వుండగా కట్నం విషయమై పేచీ వచ్చి సమ్మంధం
తిరిగి పోయినట్టూ, తాను అదివరకే రెండు వేల కట్నమూ
అయిదు వందలు లాంఛనాలూ యిస్తా మని తరిమి
తరిమి చెబుతూ పట్టుకు పాకులాడుతూ వున్న మరో
సమ్మంధం వెంటనే స్థిరపరుచుకున్నట్టూ, ముహూర్త

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

నిశ్చయం కూడా అయిపోయినట్టూ యిప్పుడే చెప్పి వెళ్లాడు.

నే నీ వుత్తరం తమకి రాయడానికి యీవిధంగా కారణమూ, అవకాశమూ కలిగాయి.

నేను మీ అమ్మాయిగారిని పెళ్లిచేసుకోవా లని అభిలషిస్తున్నాను.

నన్ను మీ రెరుగుదురు. మీ అమ్మాయిగారున్నా యెరిగే వుంటా రని నమ్ముతున్నాను.

నాపేరు సుసర్ల కోటీశ్వరశాస్త్రి. మా స్వస్థలం అమలాపురం తాలూకా మోడేకుర్రు గ్రామం నేను బి. ఏ. ఎల్. టి పరీక్షలో నెగ్గివుండి, ప్రస్తుతం, రాజమండ్రి మునిసిపల్ హైస్కూల్లో ఆక్ట్ గుగా పని చేస్తున్నాను.

ఇది యెప్పుడు ఖాయం అవుతుందో చెప్పలేను; అయితే, యీ ఆక్ట్ గు మాత్రం యింకా కొన్ని సంవత్సరాలు జరుగుతుంది.

నాకు, భూములమీద, సంవత్సరానికి రెండు వందల రూపాయలు మాత్రమే వస్తాయి. స్వగ్రామంలో చిన్న పెంకుటిల్లున్నా వున్నది.

నావయస్సు : ముప్పయి రెండో యేడు మొన్ననే జులై లో ప్రవేశించింది.

రెండేళ్ల కిందట నా మొదటి భార్య గతించింది. సంతతియేమీ లేదు. కలగనే లేదు.

అరవై యేళ్ళ అమ్మగారూ, నలభయి యేళ్ళ వితంతు సోదరీ, నేనూ—ఇంతే మాయింట్లో జనం.

నాకు కట్నం అక్కర్లేదు. లాంఛనాలు పని లేదు.

పెళ్లికి, నేను ఖర్చుచెయ్యతలిచిన—కలిగిన పెద్ద మొత్తం నూరు రూపాయలు.

నా యోగ్యత తమ కందరికీ నచ్చి, నా స్థితి విషయమై కూడా సంతృప్తి కలిగితే నేను తమ అమ్మాయి గారిని పెళ్లి చేసుకోవా లని ఆశతో వున్నాను.

నేను రేపు మధ్యాహ్నం రెండు గంటలవేళ మీ దర్శనానికి వస్తాను.

నా విషయమై మీకు ఆలోచన కలుగుతుందా, దర్శనం యివ్వండి. లేకపోతే దర్శనమే యివ్వవద్దు.

దర్శనం యిచ్చిన్నీ, మీకు కావలసిన వివరా లన్నీ తెలుసుకోడానికీ, అప్పుడున్నా సమ్మతి కలక్కపోతే తిరస్కరించడానికీ నా కేమీ ఆక్షేపణ లేదు.

రాజమండ్రి

ఇట్లు విధేయుడు

సునర్ల కోటిశ్వరశాస్త్రి

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

ఉత్తరం పూర్తిచేసి, కృష్ణవేణి “వారిని మీ రెరుగుదురా నాన్నారూ?” అని అడిగింది.

“ఎరుగుదును. టెన్నిస్ ఆటలో మంచి నిపుణుడు. నిరు డీ వూల్ఫ్ జరిగిన పోటీలో నెగ్గాడు. అతన్ని సత్కరంచడానికి విద్యార్థులు చేసిన నభకి నేనే అధ్యక్షత వహించి, విద్యార్థుల కానుక నూరు రూపాయల టెన్నిస్ బాటూ నా చేత్తోటే యిచ్చాను”

“అమ్మ యేమంటుందో?”

“ఈ వుత్తరం ఆమె కూడా చూసింది. ఆ స్త్రీ బొత్తిగా తక్కువ అంటుంది మీ అమ్మ. అయినా పూచీ మన యిద్దరిమీదా వుంచుతోంది”

కృష్ణవేణి మొగం వంచుకుంది.

ఒక్క క్షణం చూసి “అతను వస్తా నన్న వేళ కావచ్చింది. నీ వుద్దేశం యేమిటి తల్లీ?” అని అడిగాడతను.

“ఎల్.టీ.అంటే యెప్పటివారో వూహించారా?”

“అవును”

“అప్పణుంచీ స్థిర మైన వుద్యోగం సంపాదించలేక పోయా రన్నమాట”

“అన్నమాటే”

“పోనీ అని యేదీ వృత్తి కూడా ప్రారంభించలేదు”

“నామర్దా అని మానేసి వుంటాడు”

“రోజు కొక పార్టీ. పైగా కులాభిమానాలు. మునిసి పాలిటీ చివరి కేం చేస్తుందో చెప్పలేము”

“అదీ నిజమే”

కృష్ణ వేణి వొక్కక్షణం ఆలోచించింది. శిరఃపంకం చేసి మళ్ళీ అందుకుంది.

“వారి చూపురేఖ లెరుగుదును. చురుకై నవారే. ప్రతిభావంతు లనే అనుకున్నాను. మీ కేమీ ఆక్షేపణ లేకపోతే దర్శనం యివ్వవచ్చు”

“వారు కోసనీమ స్వాములు. ఆలోచించావా?”

ఇలా అన్నప్పుడు అతని చూపుల్లో అపాయశంక స్ఫుటంగానే అంకితం అయింది.

“అయినా ముందు వారికి మన షరతులు నచ్చాలి కదా?”

“.....”

“దర్శనం యివ్వండి”

“ప్రస్తుతం అమల్లో వున్న లాలో యెక్కడా లేని పాయం టైత్తుతారు వారు”

“జడ్జీ అనాథ అయితేనూ? అంతేనా నాన్నారూ?”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

ఇలా అంటూ ఆమె గంభీరంగా చూసింది.

యాజులు చిరునవ్వు నవ్వాడు.

“నా అభిప్రాయం అమ్మకే చెప్పి ఆమె యిష్టపడి తేనే దర్శనం యివ్వండి నాన్నామా”

“అలాగే నమ్మా” అని యాజులు హాల్లోకి వెళ్లిపోయాడు.

కృష్ణవేణి, పూవుల పని ముగించి మేజామీద గాజుబరిణిలో వున్న యేలకిపం డొకటి వాలించి నోట వేసుకుంది.

సరిగా యీ సమయంలో “ఆ స్తి బొత్తిగా తక్కువమ్మా” అంటూ రాధమ్మ వచ్చి, కూతురు తల నిమురుతూ కుర్చీ వెనకాల నుంచుంది. “బుద్ధి వుంటే ఆకాస్తా లేకపోయినా బాధ లేదమ్మా” అంటూ లేచి కృష్ణవేణి తల్లికెదురుగా నుంచుంది.

“ఇల్లు పట్టిన వెధవాడబడుచు—”

“అదే ఆలోచిస్తున్నాను”

“గండ్ర అయితే కష్టం కాదూ”

“చదువుకున్నవారు కదా, యెవరిని వుంచవలసిన స్థితిలో వారి నుంచకుండా వారు కష్టాలు తెచ్చిపెట్టుకుంటారా అని చూస్తున్నాను. నాన్నగారి ఔదార్యమూ

నా బాధ్యతా గుర్తించుకోకుండా : ఆవిడ మాత్రం. మూర్ఖత్వం కనపరుస్తారా అని కూడా ఆలోచిస్తున్నాను”

“అంత ఆలోచన వున్న ఆడబడు చయితే యిక లోకే మిటి తల్లీ?”

“చాలా రోజులనుంచి వారుపాధ్యాయవృత్తిలో వున్నారు. అందుకోసం యీ సమ్మంధం అంటే నా కాశ పుడుతోంది. ఇంతకీ, సంసారం అన్న తరవాత కొన్ని కష్టాలు తప్పవు. ప్రాతిపదికలకు భంగం రానంతకాలం యెవరయినా కష్టాలు వోర్చుకోవలసిందే”

“.....”

“అత్తగారు బతికి వుండడమూ, వొక ఆడబడుచు యింట్లో వుండడమూ, నిజంగా కొత్తకోడలికి చాలా మంచిది”

“కాదుటమ్మా?”

“కనక నా కేమీ భీతావహంగా లేదమ్మా”

“పోనీ తల్లీ నాకు కావలసిందంతే. నువ్వు సుఖంగా వుండి, వారంతా ఆనందపడి— నా కదే కావాలి”

ఇలా అంటూ రాధమ్మ కూతుర్ని తన చేతుల్లోకి తీసుకుంది.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

౫

హల్లో గంట గణగణ లాడింది.

“వచ్చారు” అంటూ తల్లి కూతురూ బయలు దేరారు.

కోటీశ్వరశాస్త్రి లేచి నుంచుని, వొక్కమాటు కృష్ణవేణి కేసి చూసి, రాధమ్మకి నమస్కారం చేశాడు.

రాధమ్మ దాన్ని కళ్ళతో అందుకుని చిరునవ్వుతో అతనికి దీవన అందించింది.

కృష్ణవేణి కళ్ళలో, శాస్త్రికి, స్వాగతఫలకం చాలా వుజ్వలంగా కనపడ్డది.

అందరూ మేజా చుట్టూ కూచున్నారు.

యాజు అందుకున్నాడు.

“కట్నం విషయం మీరు బాగా ఆలోచించు కున్నారా?”

“చిత్తం, తమ రందరూ అది సిన్సిపలుగా స్థిరపరచు కున్నట్టు నేను స్పష్టంగా తెలుసుకున్నాను. అది యిష్టమే”

“నాకు కృష్ణవేణి వొక్కరే సంతానం. నా ఆస్తి కంతకీ ఆమె వుత్తరవారసు. నేను దత్తత చేసుకోదలచు లేదు”

“చి త్తం”

“నాది రెండులక్షల రూపాయల ఆస్తి. బతికి వున్నంత కాలమూ నాకు పెద్ద పెన్నను వస్తుంది; కాని యిందులో మీ కేదీ స్వాధీనపడదు”

“ఇప్టపడ్డాను”

“మీ కిప్పటి కింకా స్థిర మైన వుద్యోగం లేదు. ఉద్యోగం కోసం మీరు మరోచోటికి వెళ్ళవలసిన అవసరం కలగవచ్చు. అయితే మా అమ్మాయి మమ్మల్ని విడిచి, యీవూరు విడిచి యొక్కడికి రాదు.”

“అది కొంచెం కఠిన మైన షరతే. నేనే సద్దుకునే వుపాయాలు లేకపోలేదు. అయినా బాగా ఆలోచించి చెబుతాను”

యాజులు కృష్ణవేణి కేసి చూడగా ఆమె అందుకుంది.

“నే నొక పాఠశాల నడుపుతున్నాను. స్త్రీలలో కొత్త దృక్పథం ప్రవేశపెట్టాలనీ, స్త్రీల జీవితానికి విలవ కలిగించాలనీ నా సంకల్పం. నా జీవితం దానికోసం ధారపోయ్యాలని నాకు వ్రతం”

“సంతోషం”

“ఒకటి, నా భర్త. రెండు, నా తల్లిదండ్రులు.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

మూడు, నా పాఠశాల. నా ప్రేమా, శ్రద్ధా ఈమూడువస్తువులమీదా యథార్థంగా వినియోగపరుచుకుంటాను”

“బోధపడింది. చాలా సంతోషం”

“భార్య అంటే బానిస కాదు, సమాన భాగస్వామిని. నా హక్కులు నేను పూర్తిగా అమలుపరుచుకుంటాను”

“తెలిసింది. అంగీకరించాను”

“భర్త వెంపువారిని నేను భక్తితో పూజిస్తాను. అయితే, వారు నన్ను ప్రేమిస్తేనే యిది జరుగుతుంది”

“సరే”

“అవసరం అయిందని నాకు తోచినప్పుడు గృహిణి చెలాయించుకోవలసిన అధికారా లన్నీ నేను దఖలు పరుచుకుంటాను”

“అలాగే చెయ్యవచ్చు”

“సభలకి వెళ్ళడమూ, పురుషులతో కలిసే కూచోడమూ నా కలవాటు. ముందున్నా అది అలా జరుగుతూనే వుంటుంది.”

“నా కేమీ ఆక్షేపణ లేదు.”

“నే నొంటరిగా పొరుగుూళ్ళు వెళ్ళడం కూడా వుంది. ముందుముందు కూడా అలా వెడుతూనే వుంటాను”

“వెళ్ళవచ్చు”

కృష్ణవేణి తల్లి కేసి చూసింది.

వెంటనే రాధమ్మ “మీ అమ్మా, మీ అక్కా రజస్వల అయిన పిల్ల చేతి అన్నం తింటారా?” అని అడిగింది. వులిక్కి పడి, యాజులు “అవునవును. అది తప్పకుండా తేలవలసిన విషయమే” అన్నాడు.

శాస్త్రీకి నవ్వు వచ్చింది. కాని దాన్ని లోపల్లోపలే అణచుకుని, అతను “రెండుపూట్లా వారే వంటచేస్తారు. లేకపోతే వారుండి యేమి ప్రయోజనమూ? కనక, మీ అమ్మాయిగారు పొయి దగ్గరికే వెళ్లవలసిన అవసరమే కలగదు. అయినా అంత అనసరం వస్తే అప్పుడు నిస్సం దేహంగా భోజనం చేస్తారు” అన్నాడు.

అందరూ మొక్క క్షణం వూరుకున్నారు.

తరవాత, శాస్త్రీ “మే మనుకోని కొత్త సంగతులు కొన్ని వచ్చాయి. అవేవీ వారికి సంబంధించినవి కావు. అయినా వారితో చెబుతాను. వారి యిష్టానిష్టాలతో సంబంధం లేకుండా నే నిప్పుడే అంగీకరించి వున్నాను. వారున్నా అంగీకరిస్తారనే నా నమ్మకం” అనగా కృష్ణవేణి రాధమ్మ యాజులు కేసి చూశారు.

“మీరు బాగా ఆలోచించుకుని కభురుచెయ్యండి” అని అతను సంభాషణ పూర్తి చేశాడు.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

అందరూ లేచారు.

“మా అమ్మా, మా అక్కా సాయంత్రం అయిదు గంటల కిక్కడికి వస్తారు. మూడు వంతులు వారు సమ్మంధం స్థిరపరచడానికే వస్తారు. నేను మాత్రం మన స్ఫూర్తిగా అంగీకరించాను” అని చెబుతూ మళ్ళీ నమస్కారం చేసి, శాస్త్రి, సెలవు పుచ్చుకు బయలుదేరి వెళ్ళిపోయాడు.

౬

సరిగా అయిదు గంటల వేళ వొంతుబండి వచ్చి ద్వారమండపంలో ఆగింది. ఎదురు చూస్తూనే వున్న రాధమ్మ బండి దగ్గిరికి వెళ్ళి ప్రత్యుత్థానం చేసింది. అందుకు చాలా ఆశ్చర్యపడుతూ, చాలా సంతోషం కూడా పొందుతూ శాస్త్రి తల్లి మహాలక్ష్మమ్మా అక్క రాజమ్మా నవ్వుమొగాలతో బండి దిగారు. వంటలక్క సుభద్రమ్మ కాళ్ళు కడుక్కోడానికి నీళ్లు అందించింది.

రాధమ్మ వారికి చాలా మర్యాద చేసింది. మేడ అంతా చూపించింది. ఇదంతా అయినాక తివాసీమీద

కూచోబెట్టి, కూతుర్ని రప్పించి చూపించి, చివరికి మేజా దగ్గరికి వెళ్లి కాలింగుబెల్లు నొక్కింది.

యాజులు వచ్చాడు.

స్త్రీ లంతా లేచారు.

మళ్ళీ స్త్రీపురుషు లంతా కూచున్నారు.

యాజులు రిప్పువచ్చి చూసుకున్నాడు. అది చూసి రాజమ్మ తల్లి తోడ గిల్లింది.

“అన్నయ్యగారూ” అంటూ అందుకుంది మహా లక్ష్మమ్మ.

“మా అబ్బాయి యిక్కడి సంగతులన్నీ చెప్పాడు. మా అబ్బాయి మేమూ కూడా మీరు చెప్పినవాటి కన్నిటికీ వొప్పుకున్నాము. మా కెలాంటి ఆక్షేపణా లేదు. మా స్థితిగతులు మా అబ్బాయి చెప్పే వున్నాడు. మీ కంగీకారం అయితే ముహూర్తంస్థిరపరిపించవచ్చు”

ఇది విని, యాజులూ, రాధమ్మా, కృష్ణవేణి వొకరి కేసి వొకరు చూసుకున్నారు. వారి మొగాలు వింత అందం వహించాయి. దాంతో హాలంతా తభుక్కుమంది.

“రేపు వుదయం పురోహితులవారిని మీ యింటికే పంపుతాను. ఆ విషయం అంతా వారు చూస్తూ”రంటూ యాజులు వారి సెలవు పొంది వెళ్ళిపోయాడు.

శ్రీపాద సు బ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“అత్తయ్యగారూ! మీ అమ్మాయి చేతి అన్నం తినడం మాట తెచ్చారుట మీరు. మే మిద్దరం వుండగా మీ అమ్మాయి వంటచెయ్యవలసిన అవసరం యేమిటండీ? కాకపోయినా, ఆమెని మా తమ్ముడికి చేసుకుంటే వొకటి, ఆమె చేతి అన్నం తింటే వొకటినా? ఇంతకీ పెళ్ళి అయ్యాక, మేము మీ యింటికి వచ్చి మీరు వడ్డిస్తే భోజనం చెయ్యమూ? కనక, ఆశంక మాకూ లేదు. ఈసందేహం మీకూ వద్దు” అంటూ కళ్ళు తిప్పుకుంది రాజమ్మ.

దానిమీద వియ్యపురా ల్లిద్దరూ “ఎప్పటి కెలాగో అలా సద్దుకోకపోతే యెలాగండీ?” అంటూ వొకరూ, “కాదుటండీ?” అంటూ వొకరూ బుగ్గలు నొక్కుకున్నారు.

* * * *

డిసెంబరు మూడో తేదీని కృష్ణవేణికి, కోటిశ్వర శాస్త్రికి వివాహం అయింది.

తం తంతా రెండు గంటలలో పూర్తి అయిపోయింది.

రాధమ్మ యాజులుగార్లు తమ జీవితకాలంలో తాము చెయ్యవలసిన శుభకార్యం యిదొక్కటే అయినా చాలా నిరాడంబరంగా చేశారు.

ఆవేళ, మధ్యాహ్నం మూడు గంటలవేళ, యాజులు, తనకి పరిచితు లయిన వూరి పెద్దల కందరికీ టీపార్టీ యిచ్చాడు.

సాయంత్రం అయిదు గంటల వేళ, రాధమ్మ తనకీ కృష్ణవేణికి పరిచితురాళ్లయిన స్త్రీల కందరికీ టీపార్టీ చేసి, పసుపూ, కుంకుమా, పట్టు రైకల గుడ్డలూ యిచ్చి సత్కరించింది.

పాఠశాలలో వున్న వుపాధ్యాయురాళ్లకీ, విద్యార్థి నులకూ మాత్రం వరసగా మూడు రోజులు రెండు పూటలూ పిండివంటలతో భోజనాలు పెట్టారు.

అంతే.

అయిదో తేదీని పునస్సంధానం. అయిదు, ఆరు, ఏడు లేదు, ఎనిమిదో తేదీ సాయంత్రం కృష్ణవేణిని అత్త వారి యింటికి పంపారు.

2

“తమ్ముడూ”

అతనికి మెళుకువ రాలేదు.

“ఒరేయ్”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

పలకలేదు.

“శాస్త్రి”

ఎవరో!

గట్టిగా పిలిస్తే మరదలి కెక్కడ వినపడిపోతుందో అని ఆమె కంఠం నొక్కుకుని మళ్ళీ పిలుస్తూ, కదిపింది. అతనికి కొంచెం మెఠుకువ వచ్చింది; కాని గోడవేపుకి తిరిగి మళ్ళీ నిద్ర ఆరంభించాడు.

ఆమె మళ్ళీ కదుపుతూ, చెవిలో నోరు పెట్టి “వారేయ్! అబ్బాయి” అని పిలిచింది.

“అబ్బా! ఎందుకే?” అంటూ! ముస ముసలాడాడు. అతని కళ్ళు చింత నిప్పుల్లా వున్నాయి; కాని ఆమెకచీకట్లో అది ఆమెకి తెలవలేదు.

“ఏడు గంట లయిపోయిందిరా అప్పుడేనూ”

“అయితే యే మంటావ్?”

“నీ పెళ్లాం లేవడమే కాకుండా మొగం కడుక్కుని స్నానం చేసి—”

“అయితే?”

“కాఫీకి నీళ్ళు కూడా కాస్తోంది రా”

“పాలూ, పంచదారా, డికాక్షనూ కలిపాటప్పటికి నేను సిద్ధం కాలే నంటావా యేమిటి?”

“బాగానే వుంది. అది స్నానం కూడాచేసి చక్కగా ముస్తీబై కాఫీ తాగితే నువ్వు పాచి మొగంతో—”

“అబ్బ! నువ్వు చంపుతావే”

“ఇలా అయితే నువ్వు లోకువ అయిపోవు ట్రా?”

“సింగినాదం కాదూ?”

విసుక్కుంటూ అత నిలా అన్నాడు; కాని ధైర్యం చాలక లేచి కూచున్నాడు. కళ్ళు మాత్రం తెరవలేదు.

“లే లే. తొరగా మొగం కడుక్కో. అది చన్నీళ్ళే పోసుకుంది; కాని నీకు వేన్నీళ్ళు కాచాను”

“తొరుపు”

“అదెంత సేపు రా?”

“నువ్వు చన్నీళ్ళు తోడా టప్పటికి నేను మొగం కడుక్కో లేనంటావా యేమిటి?”

“మరి మంచం దిగు”

“నువ్వు ముందు పదవే”

అతను లేచి బట్ట సవరించుకుంటూ డేమో అని రాజమ్మ మొగం వంచుకు బయలుదేరింది. కాని గుమ్మం దాకా వచ్చి యిట్టే వెనక్కి తిరిగి చూడగా, అతను, మంచం దిగకపోవడమే కాదు, పైగా మళ్ళీ వారుగు తున్నాడు.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్న కథలు

అది చూసి, రాజమ్మ, వొళ్ళు మండగా, వొక్క అంగలో మళ్ళీ దగ్గిరికి వెళ్ళి, సగం వొంగిన వాణ్ణి ఆ సగం లోనే పట్టుకుని “వోశేయ్! నీ కేమేనా బుద్ధి వుందా లేదా? ఇందాకణ్ణుంచి చిలక్కి చెప్పినట్టు చెబుతూ వుంటే అంతా అరణ్యరోదనమేనా?” అంటూ కొంచెం గదిమింది.

“ఇంత పెందలాడే లేస్తే తరవాత నాకు తలనొప్పి వస్తుందే? రోజంతా మత్తుగా కూడా వుంటుంది వెధవది”

“ఏ మయినా సరే యెనిమిది దాటే దాకా పడు కుంటే యిక సాగదు. ఆడదానికి లోకువ అయిపోయా డంటే మొగా డిక గుడ్డిగవ్వకి మారడు”

కళ్ళు మూసుకునే వుండి, వొక్క జోగు జోగి, అంతలో వులిక్కిపడి, కళ్ళు తెరుచుకుని “హూ..... అయితే పద” అంటూ అతను మంచం దిగాడు.

ఇక ఫరవా లే దనుకుని రాజమ్మ గబగబా వెళ్ళి పోయింది.

వెదుతూ వెదుతూ ఆమె వంటింటి వసారా కేసి వోరకంటితో చూడగా కృష్ణవేణి, ఫిల్లర్లో వుడుకునీళ్లు పోసి పాలగిన్నె అప్పుడే కుంపటిమీద వెడుతోంది.

దీంతో మరీ కంగా రెత్తగా రాజమ్మ వొక్క దూ
కున నూతిదొడ్లో అడుగు పెడుతూ వెనక్కి తిరిగి చూసింది
గూట్లో వున్న గానుగుపుల్లతీసి నోట పెట్టుకుని,
శాస్త్రీకొంచెం తూలుతూ వస్తున్నాడు.

౫

శాస్త్రీ పొడిబట్ట కట్టుకునేటప్పటికి తాను తెచ్చిన తల
నూనె చేతులుకి రాసుకుని సిద్ధంగా వున్న కృష్ణవేణి
అతనికి నిమిషంలో తలదువ్వేసింది. అతను షర్టు తొడు
క్కునేటప్పటికి తుంగచాప పరిచి తానొక చివర కూచుని
కాఫీ కలిపింది. అతను కూడా కూచునేటప్పటికి కప్పులో
పోసి కాఫీ చేతి కందించింది.

వీధిలో మోటూరు హారణ

శాస్త్రీ వులిక్కిపడి చూశాడు.

“నాకోసం వచ్చింది కారు” అంది కృష్ణవేణి.

మొదట అతనికి అర్థం కాలేదు. కాని వొక్క
నూను కాఫీ చప్పరించాటప్పటికి పాఠశాల సంగతి
జాపకం వచ్చి “వూఁవూఁ” అంటూ తల వూపాడు.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యకాశ్రీ చిన్నకథలు

“కాఫీ బాగుందా?”

విలాసంగా చూస్తూ కృష్ణవేణి యిలా అడిగింది.

“చాలా బాగుంది. ఒకమాటు మద్రాసులో పుచ్చుకున్నా నిలాంటి కాఫీ. నాటికి నేడు మళ్ళీ దొరికింది”

“చాలా సంతోషం.....రోజూ యిలా చెయ్యవచ్చు నన్నమాట”

“.....ఇంకా అడగాలా? నా యింటోనే నా కిలాంటి కాఫీ దొరుకుతుం దనీ,— రోజూ దొరుకుతుం దనీ నే నెప్పు డేనా అనుకున్నానా? కాని నీకు శ్రమ—”

“శ్రమ కా దిది పరిశ్రమ మీ రుచి కనుగుణంగా తయారు చెయ్యగలనో చెయ్యలేనో అని చాలా భయపడ్డాను..... నిజంగా బాగుందా?”

ఆమె గునుస్తూ అడిగింది. ఈషదుచ్చలితా లైన ఆమె సీమకమలాల లోలకులు అతని మనస్సుని వ్రాచే శాయి.

“ముఖప్రీతిగా చెప్పిన మాట కా దిది. అన్నమూ, కూరలూ బాగుండకపోయినా సర్దుకోవచ్చు; గాని కాఫీ సరిగా కుదరకపోతే మతి పోతుంది నేను నిజమే చెప్పాను..... కాఫీ..... చాలా చాలా బాగుంది”

కృష్ణవేణి మొగమ్మిద ఉత్సాహం లాస్యం చేసింది.
మళ్ళీ వీధిలో మోటారు హారణ.

“అక్కా” అని పిలిచాడు శాస్త్రి గుమ్మంకేసి
చూస్తూ.

అప్పటికి రాజమ్మ గుమ్మం పక్కనే పొంచివుండి
వింటోంది. అయితే, పిలుపు వినపడే అప్పటికి పిల్లలా
వంటింటిదాకా ముంగాళ్ళమీద పరిగెత్తుకు వెళ్ళి,
అక్కడ గభీ మని వెనక్కి తిరిగి, యేదో పని చేస్తూ
లోపల వుండగా పిలుపు వినపడ్డదానిలాగ “పిలిచావా
తమ్ముడూ?” అని మారు పిలిచింది.

కృష్ణవేణి “యెందుకూ?” అన్నట్టు చూస్తూనే వుంది;
కాని అత నది గమనించకుండా “కాఫీ పుచ్చుకుంటున్నా
రని డ్రైవరుతో చెప్పిరా” అన్నాడు.

“అక్కల్లే దండీ వదినా. మీరు వెళ్ళనక్కల్లేదు.
తాను వచ్చి నట్టు నాకు తెలవడానికి రెండుమాట్లు
హారణ వేస్తుంది డ్రైవరు. అంతే” అని కూచునే వుండి
కృష్ణవేణి చెప్పింది.

రాజమ్మ అప్పటి కప్పుడే వారి యెదటికి వచ్చింది;
కాని మరదలి మాట విని వెనక్కి చక్కాపోయింది.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

తాను ఆలస్యంగా లేచినందుకే కృష్ణవేణి కొంచెం యిదవుతూ వుంటుంది ననుకుని, శాస్త్రి కొంచెం తొందరగా కాఫీ పుచ్చుకోసాగాడు. అది చూసి, కృష్ణవేణి “మీరు తొందరపడుతున్నారు. అలాంటి దేమీ అక్కర్లేదు” అని చెబుతూ అతని కప్పులో మళ్ళీ కాఫీ పోసింది.

ఆమె కూడా మళ్ళీ పోసుకుంటుందో పోసుకోదో అని చూసి, సందేహం తీరగా, అతను మళ్ళీ కాఫీ పుచ్చుకోసాగాడు.

“మధ్యాహ్నం మీకు కాఫీ మాట యేమిటి?”

“కాఫీవోట్లో పుచ్చుకుంటాను”

“ఇంటికి రావడానికి వీలుండదా?”

సైకిలుండినా రానూ పోనూ కెండు మైళ్ల వైచిలుకు. వచ్చినా సావకాశంగా కూచుని పుచ్చుకోడానికి వీలుండదు. వుడుకూ మడుకూ గొంతుకులో పోసుకుని, మళ్ళీ వురుకులూ పరుగులూ—పమి సుఖిమూ?”

“పోనీ సైకిలుమీద పాఠశాల నౌకరుచేత ప్లాసుతో పంపనా?”

“అది కూడా సైకిలు తొక్కగలదా?”

“తరుచు నా కారు అదే నడుపుతూ వుంటుంది”

“భేష్!..... కాని ముందుముందు చూసుకుందాం,
ప్రస్తుతం వద్దు”

ఇలా అంటూ అతను కప్పు కింద పెట్టాడు.

“సరిపోయిందా?” అని అడుగుతూ ఆమెకూడా కప్పు
కింద వుంచింది.

“ఎక్కువే అయింది” అన్నా డతను, చెయ్యి
మూతీ తుడుచుకోడానికి జేబురుమాలుతీసుకోబోతూనూ.

అది కనిపెట్టి, ఆమె “నీళ్ళివిగో” అంటూ అతని
చేతిలో కసిన్ని పోసి, తానుకూడా చెయ్యి కడుక్కుంది.

అతను లేచి మేజా దగ్గర నుంచుని సొరుగు లాగాడు.

కృష్ణవేణి, నిమిషంలో కప్పులూ సాసర్లూ స్పూను
లూ కడిగితెచ్చి, బీరువాలో వుంచి వచ్చి, అతని దగ్గరగా
నుంచుని “పాతశాలకి వెళ్ళవచ్చునా?” అని అడిగింది.

అప్పటి కప్పుడే వొక యేలకి పండు వొలిచి నోట
వుంచుకుని వున్న అతను, మరో పండు వొలిచి “సందే
హం యెందుకూ?” అని అడుగుతూ ఆమె నోటి కందిం
చాడు.

అప్పు డామె రెండు చేతులతోనూ అతని కంఠం
పెనవేసి “ఒక్క నిమిష మేనా వేళ తప్పడం నా నియ
మానికి ప్రతికూలంగా వుంటుంది. దయచేసి..... రేప

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

ణుంచి మీరు” అని సుతారంగా తల
ఆడిస్తూ కోకిలకూజితం మందరంలో లీనం చేసింది.

దానికే, అతని మనస్సు మొదట గుబగుబ లాడి
పోయింది; కాని అంతలో దిటవు తెచ్చుకుని, అతను,
రెండు చేతులతోనూ ఆమెని పొదివి పట్టుకుని, ఆర్డరు
కాకితం మీద ఆఫీసు మొహారు వేసినట్టు ఆమె పెద
వులమీద వొక కమ్మని ముద్దంచాడు.

తరవాత గుమ్మందాకా బాహుబంధాల్లోనే వచ్చి,
గుమ్మం దాటాటప్పుడు వొకరి కొకరు తగులుతూనే
వుండి, క్రమంగా విడిపోయి వీధిలోకి వచ్చారు.

మొగుడు మద్రాసులో బి. యె. చదువుతూ వుండ
డంవల్ల పుట్టింట వున్న యెదటింటివారి ఆడబడుచు,
ఎడపిల్లను చంకను వేసుకుని కారు వచ్చినప్పట్లొచ్చి వీధి
గుమ్మంలోనే నుంచుని వుండి, వారిని చూడడంతోనే
గిరుక్కున మల్లి తలుపు చాటున నక్కె తొంగిచూడ
సాగింది.

కృష్ణవేణిని చూడడంతోనే డ్రైవరు, కారు దిగి,
తలుపు తీసి, ఆమె యెక్కి కూచున్న తరవాత మల్లి
తలుపు వేసి, వెంటనే వెళ్ళి తన సానంలో కూచుని,
సారుచేసి హారణ వేసింది.

కృష్ణవేణి భూవిలాసంతో మొగుడి సెలవు పుచ్చు కుంది.

భొంయి మంటూ కారు వెళ్ళిపోయింది.

౯

ఆవేశ మధ్యాహ్నం రాధమ్మ, యాజులూ, కృష్ణవేణి యేకబంతిని భోజనాలకు కూచున్నారు. వంటలక్క వడ్డిస్తోంది.

“నిన్న రాత్రి అన్నం నోటికి పోలే దమ్మా” అన్నాడు యాజులు.

“అనుకుంటూనే వున్నాను నాన్నామా! మా ఆడ బడుచు రాత్రి వారికీ, నాకూ యేకబంతిని వడ్డించారు. అయినా నాకు కూడా అమ్మా మీరూ లేకుండా భోజనం చెయ్యడం యెలాగో అనిపించింది. రెండుమాట్లు కొలకమారింది కూడానూ”

“చూశారా?” అంది రాధమ్మ. రాత్రి భోజనం దగ్గర యాజులుకీ రెండు మూడు మాట్లు కొలకమారింది.

అప్పుడు రాధమ్మ “అమ్మాయి తలుచుకుంటోం దండీ” అంది. అది రుజువుచేసిందిప్పుడు.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్న కథలు

“భోజనం చేసినంతసేపూ మీ మాటే అనుకున్నాను. ఎంత సద్దుకున్నా ‘నీ మూలాన మీ అమ్మా మీ నాన్నా కూ యీ పూట—యీపూటే అన్నమాటేమిటి, యిక తరుచు సగం సగమే భోంచేసి లేచిపోతారు తెలుసా?” అని యెవరో గుచ్చిగుచ్చి అన్నట్టే వుం దండీ”

“నా కేమమ్మా? నేను కడుపునిండానే భోజనం చేశాను. మీ అమ్మ మీ గడ పెరుగు మానేసి చేసిన మజ్జిగ పోయించుకుంది. సుభద్రమ్మ ముందే నాకు పాలు పోనేసింది, లేకపోతే మీ అమ్మ పెరుగు మానేసినందుకు నేను కూడా పాలు మానేస్తును”

“అవునుటే అమ్మా? ”

చురుగ్గా చూస్తూ కృష్ణవేణి యిలా అడిగింది.

“అబ్బే, లేదమ్మా! రాత్రి కొంచెం ఆజీర్తిగా వుండి పెరుగు మానేశా నంతే. మీ నాన్న మరీనూ. మాట మీద మాట యిట్టే అల్లెస్తారు”

“వొట్టిదమ్మా! మీ అమ్మ చెప్పిందంతా అబద్ధం. ఆమెకి ఆజీర్తి సుతరామూ లేదు. నాకు బాగా తెలుసు. నువ్వు బంతిని లేకపోవడం—పైగా నువ్వు నీయింటికి వెళ్లి

పోవడం—దీనివల్ల బెంగ తప్ప మీఅమ్మకి అజ్జీర్తీ లేదు, మరేమీలేదు”

“అయితే, మీకు మాత్రం లేదా యేమిటి బెంగ?” అని చురచుర చూస్తూ అడిగింది రాధమ్మ.

“నాకూ వుంది. ఎక్కువగానే వుంది. కాని నాకూ నీకూ భేదం వుంది. నీది తల్లి ప్రాణం”

ఈ మాటతో రాధమ్మ మనస్సు కలికేసిన ట్టయి పోయింది.

“సమ్మంధాలు రానంత సేపూ అయ్యో, యెలా గమ్మా? అనిపించేది. నిరుకైన సమ్మంధం తిరిగిపోతే ప్రాణంపోయిన ట్టయిపోయింది. ఆస్తి తక్కువయినా మళ్ళీ యేదో సమ్మంధం వచ్చి స్థిరపడగా కొండ యెక్కినట్టు కనపడింది. కార్యం నాలుగు రోజులూ వుబలాటం వురకలు వేసింది. ఇలాగ దాన్ని మరో చోటికి పంపేసే ప్రయత్నాలే—యిష్టాపూర్తిగానే చేస్తూ వుండినీ నిన్న సాయంత్రం దాని యింటి కది వెళ్ళాక—వొక అయ్యు చేతిలో పెట్టాక—”

రాధమ్మ మరి మాట్లాడలేకపోయింది. కళ్ళల్లో బాష్పజలం గిరున తిరిగిపోయింది. పెదవులు రావిరేకలాగ అల్లలాడిపోయాయి.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

ఆమె సిద్ధి చూశాటప్పటికి యాజులు కళ్ళున్నూ
చెమ్మగిల్లాయి.

ఆయిద్దర్నీ చూసి కృష్ణవేణి—

భోజనాలు మానేసి ముగ్గురూ వీటలకు చేరబడి
పోయారు.

ఇదంతా చూస్తూ వున్న సుభద్రమ్మ తటాలున
ముందుకి వచ్చి “ఆడపిల్లని కన్నవాళ్ళ కిదే బాధండీ
బాబుగారూ! నానాబాధలూ పడి పెంచి వొకరి యింటికి
పంపెయ్యడం—కానయితే యిది యెవరికీ తప్పండే.
మంగళకరం కాని యిది మరోటి కాదు కూడానూ;
అయినా చేతులతో దేవేసిన ట్టయిపోతుంది మనస్సు.
మా అమ్మాయి కాపరానికి వెళ్ళిన కొత్తలో నేనూ
యిలాగే బాధపడ్డాను. తరవాత అలవాటయిపో
యింది. అమ్మాయి ఆ రేళ్ళనుంచి చనువు కావడం
వల్ల నిన్నరాత్రినుంచీ నాకున్నూ యెలాగో వుంది—
కన్నకడుపు మీమాట యిక చెప్పే దేమిటి! అవతలి
వారు వారిని నెత్తిమీద పెట్టుకున్నా మనకి కండలో
కండ కోసేసినట్టు తలతిరిగిపోతుంది; కాని తప్పదు.
శప్పించుకోనేలేము. ఆప్రయత్నం కూడా చెయ్యలేము.
పైగా దానికోసం యెంత వుబలాటమూ? ఎంత సరం

జామూ—అమ్మాయి! మీరు భోజనం చేస్తే గాని మీ అమ్మా మీనాన్నా మరి మెతుకు ముట్టరు. చారు తేమ్మంటారా పులుసా?” అని అడిగింది.

దీంతో అందరూ ప్రకృతిలో పడ్డారు.

భోజనాలున్నూ సక్రమంగానే అయినాయి.

౧౦

కారు దిగి కృష్ణవేణి, యెదటింటినుంచి వస్తూ రాజమ్మా వొక్కమాటే గుమ్మం యెక్కారు.

“ఎక్కణ్ణుంచి వదినా?” అని అడిగింది కృష్ణవేణి.

“ఎదటింటివారి అబ్బాయిక పెళ్లివారు వచ్చారు. చూద్దా మని వెళ్లగా యిప్పటిదాకా కూచోపెట్టారు” అని కృష్ణవేణి దృష్టి నరికట్టే జవాబు చెప్పింది రాజమ్మ.

“పెళ్లికొడుకు వయస్సెంతండీ?”

“పదహారో యేడు మొన్ననే వెళ్లింది ట”

“పెళ్లికూతురికి వుండవలసిన యీడేనా లేదుకదా అప్పుడే పెళ్లైమిటండీ ఆపిల్లాడికీ?”

“ఊరికే సమ్మంధాలు వచ్చి పడిపోతూ వుంటే యేం చేస్తారూ మరి? రెండు మాసాలలో యిది నాలుగో

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

సమ్మంధం. కాకపోయినా, వారు శాస్త్రం ప్రకారం నడుచుకుంటారు. పిల్లాడి తండ్రి వేదశాస్త్రాలు చదువుకున్నవారు; గాని వుద్యోగస్థులు కారు”

“అంత చిన్నతనంలో పెళ్లి చెయ్యడానికి శాస్త్రం వొప్పుకోదే? అయినా పెళ్ళికూతురి వయస్సెంత?”

“మొన్ననే తొమ్మిదోయేడు—”

“ఛీ! ఛీ! అవతలివారు మనుష్యులారాక్షసులారా వదినా? కన్నకూతురి గొంతుకు కోసెయ్యడానికి చేతులెలా వస్తాయండీ వాళ్ళకీ?”

రాజమ్మ మాట్లాడలేకపోయింది.

అప్పటి కప్పుడే వారు పడమటింటి దగ్గిరికి వచ్చారు.

తుంగచాప పరుచుకుని ముసలమ్మ అక్కడ కూచునివుంది. “రా అమ్మా” అని సాదరంగా కోడలి నాహ్వానించి, కూచోడానికి చాప చూపించి, ఆవిడ “ఏమయింది” అని కూతురి నడిగింది.

ముగ్గురూ చాపమీద సద్దుక్కుచున్నారు.

“ఏమయింది” అన్నట్టు ముసలమ్మ మళ్ళీ చూడగా రాజమ్మ అందుకుంది.

“కట్నం ఆరువేలకి దమ్మిడితగ్గమన్నారవధానులుగారు. ఆడపడుచుల కారుగురికీ ఆరువందలు, వియ్యపురాలికి

రెండు వందలు, తాపితాలూ, వెండిసామానూ — వీటి కోసం పెళ్ళికొడుక్కి మూడువందల పదహారు, మొత్తం లాంఛనాలు వెయ్యిన్నూట పదహార్ల డిగారు”

“భాగానే అడిగారు. అవును, వారి కేం లోటూ అడక్క? పదివేలయినా అడగతగ్గవారే”

ఇలా అంటూ, ముసలమ్మ యాదాలాభంగా కృష్ణ వేణి కేసి చూసింది. కొంచెం చిరునవ్వు నవ్వుతూ రాజమ్మ కూడా చూసింది.

ఆచూపుల్లో కృష్ణ వేణికి వెటకారం కనపడింది.

పైగా “వరకట్నం అంటే వీరికి ప్రీతిగానే వుంది. తిరస్కారభావం లేదు. అయితే, కట్నం వొదులుకుని నన్నెందుకు చేసుకున్నారు?” అంటూ విచికిత్స కూడా కలిగింది. దానిమీద “కొడుకు నమ్ముకోడాని కేశాస్త్రం అధికారం యిచ్చిందో అవధానులుగారికి?” అని కొంచెం చురుగ్గా అడిగింది.

“డబ్బు వచ్చేచోట శాస్త్రం పట్టుకూచుంటారా యేమిటి? ఆయన ఆరుగురు అల్లుళ్ళకీ ఆరువేలు కట్నం యిచ్చారు. అదంతా వొక్క కొడుక్కి రావా లని నిరుకుచేసుకున్నారు. వస్తుంది కూడాను. వారి కేం రాకా? ముప్పయి నలభై వేలు వడ్డిమీద తిరుగుతూ వున్న

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

ప్పుడు వారికి రాక మరెవరికీ వస్తుంది? పైగా వొక్కగా నొక్క కొడుకు. ఆరుగురు కూతుళ్ళ వెనక గారాల కూచమ్మ”

“ఎందుకు వచ్చిన చదువు? ఎందుకు వచ్చిన యేళ్ళు? ఆరువేలు కట్నమా? అవతలివారు దీంతో యెట్లొ కలిసిపోవలసిందేనా?”

“వారి కేం? వారికీ యాభయివేల నడ్డివ్యాపారంవుంది”

“అదే వృత్తా వారికి?”

“బెజవాడలో పెద్ద బరందుషాపు కూడా వుందిట ”

“సెబాస్! చాలా బాగుంది వదినా! ఇక్కడ నర మాంసవిక్రయం చేసేవారూ, అక్కడ మద్యవిక్రయం చేసేవారూ వియ్యం అందడం చాలాచాలా బాగుంది. జపం చేసుకోడానికి అవధానులుగారి కిక వీపాలతోటే సప్లయి. బహుశా మొగపెళ్ళివారిలో ఆడాళ్ళకీ మొగాళ్ళకీ కూడా మనిషి వొక్కంటికి రోజు కొక నీసాచొప్పున దాహం యివ్వాలని కూడా అవధానులుగారు కోరే వుంటారు. ఛీ! ఎందుకు వచ్చిన బ్రాహ్మణ్యం వదినా! ఆపెళ్ళిమాట చెప్పుకుంటే మన నోళ్ళు కూడా చెడిపోతాయి వూరుకోండి”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“ఇష్టపడ్డాం - ఇష్టపడ్డాం, ఆయిష్టం మెలాంటిదో
తెలుస్తుంది తొందరపడకు”

“ఏ చెయ్యదలచుకున్నా రేమిటే మీ రిద్దరూనూ”

“చూస్తూ వుండు నీకే—”

మాట సగంలో సబ్బూ తువ్వాలూ పట్టుకుని కృష్ణ
వేణి యివతలికి వచ్చింది. శాస్త్రి నూతికి వెళ్ళాడు. ఒక్క
అడుగు అక్కడే నుంచుని కృష్ణవేణి వెనకాలే వెళ్ళింది.

నూతికేసి మళ్ళీదాకా, రాజమ్మ, రెప్పవెయ్యకుండా
కృష్ణవేణికేసి చూస్తూ నుంచుంది.

మహాలక్ష్మమ్మ, రాజమ్మ అలా చూసినంతసేపూ
రాజమ్మని విడిచి కృష్ణవేణినీ కృష్ణవేణిని విడిచి రాజ
మ్మనీ చూస్తూ కూచుంది.

తరవాత, రాజమ్మ, తల్లికేసి తాపీగా తిరిగింది.

కృష్ణవేణిని యేదో అంటూ వున్న ట్టామె పెదవులు
కొంచెం కదిలాయి. చూపుల్లో వోర్వలేని తనమున్నూ
కనపడింది.

దానికి ప్రతిహతంగా మహాలక్ష్మమ్మ “మామ్మే!
మాతల్లే! ఆలస్యం అయినా చివరికే నా కొడుక్కి రత్నం
దొరికింది” అంటూ సంబరపడింది.

ఇది విని రాజమ్మ సహించలేకపోయింది.

వెంటనే ఆమె తల్లిమీదకి బారలు చావుతూ “ఆవిడ గారు రత్నామాణిక్యమే. సందేహం లేదు. అయితే ఆ రత్నం తాపడం చేసుకోడాని కివతల తగినంత బంగారం వుండొద్దా?” అంటూ రుంజుకుంది.

౧౧

అప్పుడే భోజనం చేసి, కృష్ణవేణి, రాధమ్మా, యాజులూ మేడహాల్లో కూచుని తాంబూలాలు వేసుకుంటున్నారు.

“ఏమే అమ్మాయి, ఆ దొప్పెడు అద్దెకొంపలోనూ యింకెన్నా శ్రిబ్బంది పడతావే? మనకి మూడు మేడలుండగా మీరు కూడా అలాగే వూరుకున్నా రేమిటండీ?” అంది రాధమ్మ.

“విన్నావా?” అన్నట్టు యాజులు తనకేసి చూడగా, కృష్ణవేణి మందహాసం చేసింది.

“అమ్మాయి చెయ్యి మన్నది నే నెప్పుడయినా కాదన్నా నేమో అడుగూ” అన్నాడు యాజులు.

“అంటే?” అని చురుగ్గా చూసింది రాధమ్మ.

“బాగా జ్ఞాపకం చేసుకో. చదువు చాలించి అమ్మాయి యింటికి వచ్చిన రోజునే మన ఆస్తి అంతా దాని కచ్చే

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రీ చిన్నకథలు

శాను నేను. “నీయిష్టం వచ్చినట్టు చేసుకో” అన్నాను. “నువ్వే యజమానురాల” వనీ “నేను బ్రట్టిని మాత్రమే” అనీ కూడా చెప్పాను. “ప్రస్తుతం నెలకి రెండు వందల యూబై యి”మ్మంది. ఇస్తున్నాను. అది మేడ సంగతి చెప్పలేదు. అంచేత నేనూ వూరుకున్నాను.”

“నువ్వే మంటావే?”

“నాన్నాను జరిగింది జరిగినట్టు చెప్పారు. అందులో తేడా—”

“పోనీ, యిక ముందు సంగతి చెప్పి”

“అదే చెప్పబోతున్నాను. వారిదగ్గర కొంచెం సోమరి తనం కనపడుతోంది. దర్జా కోసమే కాని ఆదర్జాకి తగిన పరిస్థితులు కలిగించుకోడానికే చూస్తూ వున్నట్టు లేదు. పైగా, మా ఆడబడుచు ధోరణి అదో మోస్తరుగా వుంది. “వారు స్వతంత్రులా, ఆవిడచేతిలోవారా?” అని నా కప్పుడు గట్ట అనుమానం. అంచేత అదేదో తేలా అని చూస్తున్నాను. ఒక సంవత్సరం పూర్తి కానియ్యి, ఇంతలో మునిగిపోయి దేమీ లేదు”

“పూర్తిగా పన్నెండు మాసాలే?”

ఇలా అంటూ సోఫాకి జేరబడిపోయింది రాధమ్మ.

“ఏమమ్మా! నాన్నారు గుమాస్తాగా వున్నప్పుడు నువ్వెన్నేళ్లు బాధపడ్డావో జ్ఞాపకం చేసుకో!”

“అప్పుడు మేము లేక యిబ్బందిపడ్డాము. నీకేం తల్లీ యిప్పుడూ?”

“మాయిద్దరి మనస్సులూ యిలా కలిసి వున్నంత కాలమూ నాకూ యిబ్బంది కనపడదు. మావారూ నేనూ మేడలో వుండి సుఖపడా లని నాకు లేదనుకున్నావా? కాని దేనికేనా వొక నియమం వుండాలి. నేను చేసిన పని విషమిస్తే నాన్నారు చాలా బాధపడతారు నే నది చూడలేను. భరించలేను. దానివల్ల నాకు జయమూ కలగదు”

ఇది విని యాజులు ఆనందపరవశు డయిపోయాడు.

“అలాంటి దేమీ తటస్థించకూడ దంటే మాయింటి సంగతులన్నీ నాకు స్పష్టంగా బోధపడాలి. అందుకోసమే నేను సంవత్సరం గడువు పెట్టుకున్నాను”

“మీ అత్త గారు—”

“ఆవిడ నాకు అత్తగారు కాదు, రెండో తల్లి”

యాజులూ రాధమ్మా సంబరపడుతూ చూసుకున్నారు.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“మనుష్యుల యోగ్యత పరిశీలించడాని కొక్క సంవత్సరం పెద్దదికాదు. ఈలోపున నాకు చిన్న యెత్తున సద్దుకోడం చేత నవుతుంది. అలవాటూ అవుతుంది”

“ఈలోపున వా రెన్ని గుంజాటలు పడతారో? ఎన్ని అపనమ్మకాలు పెంచుకుంటారో? ఎంత చిరాకుపడతారో?”

“పడతారో అనుభవిస్తారో? ఒకరి సొత్తు వొకరికి నునాయాసంగా దఖలుపడా లంటే మాటలా? నాన్నారెంత కష్టపడితే నువ్వుంత ఐశ్వర్యవంతురాల వయినావో యెప్పు డేనా ఆలోచించుకున్నావా?”

కృష్ణవేణి యిలా అనేటప్పటికి ఆవృద్ధదంపతులకు తమ ప్రారంభజీవితం అంతా నెనురుకి వచ్చింది.

అందులో వొక ఘట్టం రాధమ్మకి రక్కున స్ఫురించింది.

౧౨

యాజులు నెల్లూరి జిల్లాకోర్టులో గుమాస్తాగా వుండినప్పటి సంగతి.

ఇక నెలా పదిహేను రోజు లుంచనగా, సంకురాత్రి పండుక్కి రాధమ్మని వుట్టింటివారు తీసుకు వెళ్ళ రని తేలిపోయింది.

కీ ల ర గ న వా త

అప్పటి కామె పద్దెనిమి దేళ్ళపిల్ల. పండుగు లనీ, పబ్బె, లనీ, అచ్చటనీ ముచ్చటనీ కిందా మీదా పడి పోతూ వుండేవయస్సు.

దగ్గరగా వున్నంత కాలమూ పుట్టింటివా రామెకి లాంఛలా లన్నీ బాగానే తీర్చివారు; కాని నెల్లూరికి పిఠాపురానికి రానూ పోనూ కూతురికి అల్లుడికి కావలసిన రైలుఖర్చుల మొత్తం తెలిశాటప్పటికి వారికి గుండె లాగిపోయాయి.

ఇది ఆలోచించి చివరికి రాధమ్మ కూడా సరిపెట్టు కుంది.

మొదట మాత్రం తండ్రి రాసిన వుత్తరం చూసు కుని ఆమె నిర్ఘాంత పడిపోయింది.

ఇది యాజులు గుర్తించాడు. అతని హృదయం దడ దడ కొట్టుకుంది; కాని వొక్క క్షణంలో తేరుకుని, ఆమె కళ్ళల్లోకి జాలిగా చూసి, తన వెచ్చని పెదవులతో తాకి ఆమె పెదవులకు చలనం కలిగించుకున్నాడు.

తరవాత “మడి కట్టుకోండి” అంటూ ఆమె నంటిం టోకి వెళ్లిపోయింది.

అతను తాపితా కట్టుకున్నాడు. కుచ్చెళ్ళు పోసుకునే టప్పుడు “రెండేళ్ళకిందట విజయదశమినాడు నీ అత్తవా

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

రిచ్చారు నీ కిది. ఇంత గొప్పవి కాకపోయినా, ప్రతీ సంవత్సరమూ నువ్వు నీ అత్తవారి బహుమతులు కట్టుకుంటూనే వున్నావు; కాని, పుట్టింటి వా రిస్తూనే వున్నాడు గదా, లోటు లేదుగదా అనుకుంటున్నావే కాని రాధకి నువ్వుక్క చీర అయినా కొనిపెట్టావా పాపం? చిలకవంటి పెళ్లానికి మొగుడు చూపించవలసిన మురిపం యిదేనా? చివరికి వొక్క రైక అయినా కుట్టించావా? నీ కిది బాగుం దనిపించిందా?" అని యెవరో నిలవతీసి అడిగిన ట్టనిపించింది.

దీంతో వల్లమాలిన సిగ్గువచ్చి వూదర గొట్టేసింది.

దానిమీద “ఇప్పు డేనా రాధ కొక మంచిచీర కొని యివ్వొ” అనుకున్నాడు. “ఇచ్చి తీరాలి. పండుక్కొత్తచీర లేని లోటు కలగనివ్వకూడదు” అని దృఢ పరుచుకున్నాడు.

కానీ, డబ్బేదీ?

ఎనెల జీతం ఆనెలకే చాలా చాలన ట్టంది. అక్కడికి నెల్లూరిలో యింటి అద్దెలు చౌక కనక సరిపోయింది; కాని లేకపోతే యెన్ని చేబదుళ్లు చేస్తూ యెన్ని పొడి దుడుకులు పడవలసివచ్చేదో?

రాధమ్మ కూడా పొదుపయిన మనిషి కనక ఆట

సాగుతోంది; కాని కాకపోతే, ఆ చేబదుళ్ళకు సాయం యెన్ని అరువులు పెరిగిపోయి వుండునో ?

ఏమయినా చీర కొనితీరా లని శపథం పట్టుకున్నాడు.

ఖర్చులు తగ్గించుకోడం తప్ప మార్గాంతరం కనపడలేదు. ఆఖర్చులలో నేనా సంసారంకోసం రాధమ్మ చేసేవాటిలో తగ్గించడానికి వీలు కనపడలేదు.

దీనిమీద “నాఖర్చులు తగ్గించుకుంటా” నని అతను నిశ్చయించుకున్నాడు.

అది మొదలు అతను నాటకాలకి వెళ్లడం కట్టిపెట్టేశాడు. పుస్తకాలు కొనడం మానేసి భాండాగారానికి వెళ్లసాగాడు ఒకటి రెండు వినోదయాత్రలు చాలించుకున్నాడు. కోర్టుకి వెళ్లేటప్పుడూ వచ్చేటప్పుడూ బండెక్కడం తగ్గించుకున్నాడు. మధ్యాహ్నం కోర్టుదగ్గిర ఫలహారం వొక్కటే కాదు, కాఫీ కూడా మానుకున్నాడు.

పొద్దుటి పూట మాత్రం యింటిదగ్గిర కాఫీసేవ మానుకోలేదు. అంచేత రాధమ్మ కిదేమీ తెలవకుండా జరిగిపోయింది.

౧౩

ఆవేశ పెద్దపండుగు.

మధ్యాహ్నం రెండుగంటల సమయంలో, యాజులు, రాధమ్మ యేం చేస్తోందో చూదా మని వసారాలోకి వెళ్ళి జంటవెదురుకుర్చీలో కూచున్నాడు. ఉన్నచీరల్లో మంచివి నాలుగు పట్టుకు వచ్చి “పీటిలో యేది కట్టుకోను చెప్పండి” అంటూ రాధమ్మ పక్కని కూచుంది.

“నన్నడగడం యెందుకూ?”

“మంచిచీర కట్టుకోడం మీకోసమా నాకోసమా?”

“నాకోసమే. అయితే, ఆచీరలన్నీ మీవా ల్ళిచ్చినవి. వాటిమీద నాకేమీ అధికారం లేదు”

“అదేమిటండీ?”

“ఎకసక్కెం చెయ్యడం లేదు నేను”

“చెప్పండి పెడర్థాలు తియ్యకా”

ఇలా గునుస్తూ ఆమె కుడిచెయ్యి అతని నడుముకి చుట్టేసింది.

దానిమీద, ఆనందమూ, వుద్వేగమూ అతికష్టం మీద అణచుకుంటూ అతను “నేను మానెయ్య మన్నది మానేసి కట్టుకో మన్నది కట్టుకుంటావా?” అని గంభీరంగా ప్రశ్నించాడు.

“అ”

“అయితే అవన్నీ పెట్టిలో పెట్టేసి రా”

ఆమె కేమీ అర్థం కాలేదు. అయినా, యేదో లేకుండా అత నలా చెప్ప డని యెరుగును కనక, అతనికి అడ్డు కూడా చెప్పలేదు కనక, నొక్కమాటు గంభీరంగా చూసి అవి యింట్లో పెట్టేసి వచ్చి, మళ్ళీ పక్కని కూచుని “మరి చెప్పండి” అని అడిగింది.

వెంటనే అత నొక్కమాటు మందహాసం మొలిపించి, అతి తాపీగా లేచి, అతిదృఢంగా వాకిట్లోకి వెళ్ళి, మేజా సారుగులో నుంచి నొక పొట్టం తీసుకు వచ్చి అతీప్రేమతో ఆమె కందించి దగ్గరగా కూచున్నాడు.

ఆమె చేతులు గబగబ లాడిపోయాయి.

విప్పి చూడగా, అల్లనేరేడుపండు చాయలో నిగనిగ మెరిసి పోతూ పుల్లంపేట జరీచీర.

“ఇదెలా వచ్చిందండీ?” అని అడుగుతూ ఆమె మడత విప్పింది. వెంటనే మైజారు కొంగున వున్న జరీ నిగనిగ, ఆమె కళ్ళల్లోనూ, చెక్కిళ్ళమీదా, పెదవుల మీదా తళుక్కు మంది.

దాంతో అతని మొగం మరీ గంభీరముద్ర వహించింది.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“చెప్పండి”

“వెళ్ళికట్టుకు రా”

“మానేస్తానా యేమిటి చె—ప్పండి”

“చెప్పనా యేమిటి కట్టుకురా”

ఆమె గదిలోకి వెళ్ళి మడత పూర్తిగా విప్పగా యేదో కింద పడింది.

“ఇందులో పట్టు జాకెట్టు కూడా వుందండీ”

“ఇంకేం, తొడుక్కురా”

యాజు లిక్కడ మాట్లాడకుండానే కూచున్నాడు కాని “మామిడిపిందె లించక్కున్నా యో!” “బాబోయ్! పద్దెనిమిది మూళ్ళ పొడు గున్న ట్టుంది” “మా అమ్మ యిలాంటిది వొక్కటీ పెట్టలేకపోయింది” “ఎన్నాళ్ళ నుంచో మనుసుపడుతున్నా నీరంగుకోసం. పాపం, చెప్పి నట్టు తెచ్చిపెట్టారు” అంటూ అక్కడ రాధమ్మ రిమార్కులమీద రిమార్కులు దొల్లించేసింది.

అది విని తన కష్టం పూర్తిగా ఫలించినందు కతను చాలా సంతోషించాడు.

తరవాత ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుకుంటూ వచ్చి వొళ్ళో కూచుని ఆమె “యిదెలా వచ్చింది చెప్పయా?” అని మళ్ళీ అడిగింది.

“పుల్లంపేటలో వొక దేవాంగి నేశాడు”

“ఊహా”

“అది తెప్పించి నాతా సుదర్శనశెట్టి నెల్లూరి పెద్ద
బజారులో పెట్టి అమ్మాడు”

“సశే”

“నేను కొన్నాను”

“బాగుంది”

“నువ్వు కట్టుకున్నావు”

“ఎలా వచ్చింది?”

“మళ్ళీ మొదలా?”

“మరి నా ప్రశ్న అలాగే వుండిపోయింది కదూ?”

“లేదు, బాగా ఆలోచించుకో”

“పోనీ, యిది చెప్పండి. డబ్బెక్కడిదీ?”

“మన యింట్లోదే”

“నాకు తెలవకుండా యెలా వచ్చింది?”

“మిగిలిస్తే వచ్చింది”

“ఎవరూ?”

“నేను”

“ఎలా మిగిల్చారూ?”

అతను రెప్పవెయ్యకుండా చూశాడు.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“చెప్పరు కాదూ? అయితే నన్ను—”

“ఆగు ఆగు. ఇవాళ పే--ద్ద పండుగు. అలాంటి మాటలు రాకూడదు”

“అయితే, మరి చెప్పండి”

యాజులు జరిగిం దంతా చెప్పాడు; కాని, నమ్మ లేక, ఆమె, “నిజంగా?” అంటూ చెయ్యి చాపింది.

“అక్షరాలా నిజం. ముమ్మాటికీ నిజం” అంటూ అత నాచేతిలో చెయ్యి వేసి, ఆచెయ్యి గిల్లాడు.

ఆమె మనస్సు గుబగుబ లాడిపోయింది. హృదయం నీరయిపోయింది. కళ్ళు చెమ్మగిల్లాయి.

“చూశారా? నా చీరణోసం కారెండలో నడిచి వెళ్ళారా? అక్కడ కడుపు మాడ్చుకుని వుసూరు మంటూ పని చేశారా? చీర లేకపోతే నాకు పండుగు వెళ్ళ దనుకున్నారా? నేను రాకాసినా?” అని యిక మాట్లాడలేక చేతులు అతని కంఠానికి పెనవేసి తన శిరస్సు ఆతని భుజంమీద ఆనుకుని దుఃఖించసాగింది.

అది చూసి మొదట అతను నిర్విణ్ణు డయిపోయాడు; కాని తరవాత “ఛా! ఏడుస్తావా? నేను ఏది నద్దను కున్నానో అదే చేస్తావా? ఇలా చూడూ. అబ్బే! అయితే నాకూ నీకూ మాట ల్లేవు. నాకూ నీకూ జత

లేదు” అని బెదిరిస్తూ మూతి బిడాయించుకుని ఆమె మొగం పై కెత్తి కొంటె చూపులు చూశాడు.

ఏడ్వల్లా ఆమెకి నవ్వుయిపోయింది.

“మరి నాతో యెందుకు చెప్పారు కామా? నేను మాత్రం కాఫీ మానుకోకపోతునా? దాంతో మీ కుక్కడా జామారు రాకపోవునా?”

“ఇప్పుడు రాకపోతేనా?”

“వదీ, చూపించరూ?”

ఇద్దరూ లేచారు. ఒకరిని వొకరు పొదివి పట్టుకుని వాకిట్లో మేజా దగ్గరికి వెళ్లారు. యాజులు సొరుగు లాగి వెంకటగిరి సరిగంచు చావు పైకి తీశాడు.

అది చూసి, ఆమె సంతోషవిహ్వాల అయి “మరి తొరగా కట్టేసుకోండి” అంటూ అతని భుజాలు వూపేసింది.

ముప్పయి సంవత్సరాలనాటి యీ సంగతి, అప్పుడు, తన కళ్ళ యెదట జరిగినట్టు కనపడగా రాధమ్మ వొక్కక్షణం తాదాత్మ్యం పొందింది; కాని వెంటనే ఆమె ప్రకృతిలో పడి “ముసలివాళ్ళం మేము మేడలో కాపరమూ, మా అమ్మవు నువ్వు ఒక చిన్ని కొంపలో కాపరమూనా? నేను చూడలేనే. నామనస్సు చెదరిపోతేనే

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

శ్రీ!'' అని గోలపెడుతూ కృష్ణవేణి రెండుచేతులూపట్టుకుంది.

ఆమాతృవాత్సల్యం చూసి కృష్ణవేణి పసిబిడ్డ అయిపోయి ఆమెమీదకి వాలింది. యాజులు దగ్గరికి వచ్చి కూచుని రాధమ్మ కళ్లు తుడిచాడు.

కాని ఎంత చెప్పి యేమి చేసి కూడా రాధమ్మ కృష్ణవేణి నిర్ణయం పూర్వపక్షం చెయ్యలేకపోయింది. పైపెచ్చు చివరి కామె నిశ్చయం కొనసాగించడానికే అంగీకరించింది.

౧౪

పేసవి సెలవులు పూర్తి అయి ఆవేళే మునిసిపల్ హైస్కూలు తెరిచారు.

కృష్ణవేణి, కోటీశ్వరశాస్త్రి, రాధమ్మా, యాజులూ బెంగుళూరినుంచి సపరివారంగా మద్రాసు మెయిలు దిగారు.

ఆదరా బాదరా స్నానం చేసి, నాలుగు మెతుకులు నోట్లో వేసుకుని, టెన్నిస్ బాటు హాండిల్ బాధుకి తగిలించి శాస్త్రి దర్జాగా సైకిల్ లెక్కాడు.

కాని స్కూలులో అడుగు పెట్టాటప్పటికి అతని నవ నాడులూ కుంగిపోయాయి.

ఎవరి స్థానంలో శాస్త్రీ ఆక్టింగు చేస్తున్నాడో ఆపెద్ద మసిపి, తనకి సెలవు అవసరం లేదని చైర్మనుకి విన్నవించుకొని, వుత్తరువు పొంది, తన సీటులో కూచుని వున్నాడు.

పైగా, గొప్పపిల్లని పెళ్ళి చేసుకుని తనకి బహు మతీ యివ్వనందుకు గుర్రుగా వున్న స్కూలు నౌఖరు ఆస్థితిలో శాస్త్రీని చూసి విషపునవ్వు నవ్వాడు. విద్యార్థుల మొగాలమీద కూడా శాస్త్రీకి వెటకారమే కనపడింది.

సాడ్లాస్టరు దగ్గరికి వెళ్ళగా “నే నేం చెయ్యనూ?” అని యెదు రడిగాడు.

తోటి వుపాధ్యాయుడి దగ్గరికి వెళ్ళగా “యేదో కుంభకోణం జరిగింది; కాని వివరాలు చెప్పలేను” అన్నాడు.

రైటరు దగ్గరికి వెళ్ళగా “యేమి జరిగిందో చెప్పలేను. జరగడం మాత్రం సినలు. అయితే, అది యీ స్కూలు ఆవరణలో మాత్రం జరగలేదు” అన్నాడు.

కమీషనరు దగ్గరికి వెళ్ళగా “మీరు బెంగుళూరిలో వున్నారు, నే నిక్కడ వున్నాను. భేదం యిదీ; కాని

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

ఫలితం వొకటే. సంగతి మీకెంత తెలుసునో నాకూ అంతే తెలుసును. ఆసంబంధమైన కాగితాలు కావాలంటే మాత్రం చూపించగలను' అని చెబుతూ చాలా జాలి కనపరిచాడు.

శాస్త్రి కాగితాలు చూశాడు; గాని కిటుకు బోధ పడలేదు.

చివరికి “ఇక్కడ మీ రెంత తంటాలు పడ్డా లాభం లేదు. కార్యం కాకపోవడమే కాదు, కారణం లయినా తెలియవు” అని చెబుతూ ఆఫీసు మానేజరు సలహా చెప్పగా శాస్త్రి కాళ్ళిడ్చుకుంటూ— పోనీ, సైకిలు గెంటు కుంటూ చెయిర్మను యింటికి వెళ్లాడు.

కాని దర్శనం కాలేదు.

“ఈవిషయంలో మాట్లాడవలసిం దేమీ లే” దని నిక్కచ్చిగా జవాబు వచ్చింది కూడానూ.

కళ్లనీళ్ల పర్యంతమూ అయి శాస్త్రి యింటికి వెళ్లాడు. అసమయంలో యింటికి రావడం చూసి ఆశ్చర్యపడి రాజమ్మ అడగ్గా శాస్త్రి జరిగిందంతా చెప్పాడు.

మహాలక్ష్మమ్మ “అయ్యో” అంటూ కూలబడి పోయింది.

రాజమ్మ తమ్ముడితో కూడా గదిలోకి వెళ్ళింది.

౧౫

“కానయితే నువ్వు మహా పొంగిపోయావుగాని నీ కోడలి పాదం మంచిది కాదమ్మా”

కొడుకు వుద్యోగం పోయినందుకే విచారిస్తూ వున్న తల్లిని యెత్తిపొడుస్తూ రాజమ్మ యిలా అంది.

“దా న్నలా అనకే. ఎన్ని వేల సంవత్సరాల తపస్సు చేస్తే మన కలాంటి పిల్ల దొరుకుతుందే?”

“తపస్సు కూడా చెయ్యాలి యినపగజ్జెల తల్లికోసం?”

ఇలా అంటూ తల్లి బుగ్గమీద పొడిచినంత పని చేసి నిప్పులు కక్కి, పళ్ళు కొరికి మళ్ళీ అందుకుంది రాజమ్మ.

“ఇనప్పెట్టిలో రెండు లక్షలున్న తండ్రిచేత నిక్షేపం వంటి మొగుడికి వొక్క దమ్మిడీ అయినా కట్నం యిప్పించలేకపోయింది. మొగుడికి కట్నం రావడమే తనకి గొప్పో, తండ్రి వ్రతమే తనకిగొప్పో గ్రహించుకోలేకపోయింది నీ విద్వాంసురాలు. దాని మూలంగా యేదో చిక్కు వస్తుందని నేను అప్పుడే అనుకున్నాను. సరి రానే వచ్చింది”

“ఆరు నెల్లయి అది వస్తే—”

“ఆరేమిటి, తొంభయ్యారేమిటి, నువ్వెన్ని చెప్పినా

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

సరే నీ కోడలు నాతమ్ముడికి శనిగాడు గాని మరోటి కాదు. పండుగులికి యేవో జామారుగుడ్డలు తప్ప వొక్క గుడ్డి గవ్వ యెగురునా తమ్ముడు! తమకి మూడు మేడ లున్నాయి కదా మన కొకటి కాపరం వుండ మనేనా యివ్వకూడదూ? ఏమిచ్చినా తమ కూతురికే వుంటుంది కాని మన మేమీ మింగెయ్యంకదా? ఆరాణీ గారి కోసమే కదా నిక్షేపం వంటి యెనిమిదిరూపాయల భాగం విడిచిపెట్టి పదిహేను రూపాయల ఈయిల్లు మెడకి కట్టుకున్నాము? అగరువత్తులు, సెంట్లు, తాంబూలానికి తుని ఆకులే గాని పనికిరాకపోయె—”

“తన సరదాకొద్దీ అవన్నీ అబ్బాయి తెస్తున్నాడు; కాని తెమ్మని అది పురమాయించినదా యేమిట పాపం?”

“ఇంకా పురమాయించాలి. పురమాయిస్తుందే? పురమాయిస్తే నే నూరుకుందునే?”

“మన కింత యిల్లెందు కని కూడా—”

“అలా యెందు కందో నువ్వెరుగుదువు పాపం.”

“.....లెట్లు కూడా వొద్దంటే అబ్బాయే—”

“ఊరుకో నేర్చుకుపోయావ్! లెట్లులేక చీకటింటో యేడుస్తున్నా నని యాగీ చెయ్యడాని క్కాదూ ఆ

యెత్తూ? నీమాటలు వింటే నాకు మహా మండుకుపో తోంది వొళ్లు.”

ఆవృద్ధతం చూడలేక మహాలక్ష్మమ్మ మొగం వంచు కుని కుతకుత లాడిపోయింది.

“పోనీ, అదలా వుంచు. ఇప్పు డేమిటి దారి ?” అని రాజమ్మ సెలవతీసి అడిగింది. దానిమీద “నేనేం చెప్ప గలనే?” అంటూ ముసలమ్మ నెత్తీ నోరూ బాదుకుంది.

తరవాత, తల్లి కేసి వురిమి చూస్తూ మరో నిమిషం బుస్సలు కొట్టి రాజమ్మ తమ్ముడి దగ్గరికి వెళ్ళిపోయింది.

ముసలమ్మకి దిక్కులు తెలవలేదు. “దా న్నంటే పాపం వస్తుం”దని వొక వేపున. “ఏమో అమ్మాయి చెప్పినట్టు దాని పాదం మంచిది కాదేమో?” అని మరో వేపున.

నరా లన్నీ కుంగిపోగా, లేవలేక ఆమె కూచునే వుండి పోయింది.

౧౬

ఆవేళ సాయంత్రం ఆరుగంటలికే, మహాలక్ష్మమ్మ వీధి అరుగుమీద కూచుని యెదటింటివారి పిల్లతో మాట్లా డుతూ వుండగా కృష్ణనేణి వచ్చింది.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

కారు రాగానే ముసలమ్మ లేచి నుంచుంది. “వస్తానండి అమ్మమ్మగారు” అంటూ చంటిపిల్లని చంక నేసుకుని ఆపిల్ల వెళ్ళిపోయింది.

కృష్ణవేణి వెంటనే కారు దిగివచ్చి పాదాభివందనం చేసి “కులాసాగా వున్నారా అత్తా?” అని కుశలప్రశ్న చెయ్యగా, ఆమె “కులాసాగానే వున్నా నమ్మా? మీ రంతా క్షేమంగా వచ్చారా?” అంటూ కోడలిని కౌగి లించుకుంది.

రాజమ్మ వాకట్లో తులసికోట దగ్గర కూచుని వుంది. మడిగా వుండడం గ్రహించి, దూరంగా వుండి ఆమెకేన్నీ పాదాభినందనం చేసి కృష్ణవేణి క్షేమం అడిగింది.

ముగ్గురూ కొంచెం యెడంయెడంగా పొయిగడ్డల్లా కూచున్నారు.

అప్పుడు, ఆపిలుపళ్ళ బుట్టా, ద్రాక్షపళ్ళ బుట్టా తెచ్చి కృష్ణవేణికి దగ్గరగా వుంచి, డైవరు, సెలవుపొంది వెళ్ళిపోయింది.

ఆబుట్టలు చూశాటప్పటికి ముసలమ్మకి నోరూరిపోయింది.

“బజా రంతా తిరిగి మీకోసం మంచి ఆపిలుపళ్ళు యేరి పట్టుకువచ్చా నత్తా! రోజు కొక ఆపిలూ, కసిన్ని

ద్రాక్షపళ్ళూ పుచ్చుకుంటే మీ కిక నీరసం వుండదు. ఇది కాబూలు ద్రాక్ష వదినా! పులు వేకోశానా వుండదు” అని చెబుతూ కృష్ణవేణి యిద్దరి దగ్గిరా వొక్కొక్క ద్రాక్షపళ్ళగు త్తి వుంచి, ఆపిలుపళ్ళ బుట్టలో చెయ్యి పెట్టింది; కాని రాజమ్మ “బుట్టలో వుండనియ్యి” అంటూ ఆగు త్తికి దూరంగా జరిగింది.

ముసలమ్మ కడుపులో రాయి పడింది.

“ఏం వదినా?” అని ఆశ్చర్యపడిపోయింది కృష్ణవేణి.

“అవి నేను పుచ్చుకోగూడదు”

“ఎంచేత నండీ?”

“సీమనుంచి వచ్చినవి బ్రాహ్మణులు తినవచ్చా మరి?”

“ఇవి సీమనుంచి రాలేదండీ! బెంగుఘారిలోనే కాపిస్తున్నారు”

“వి త్తనం సీమదేకాదూ?”

“మా అమ్మమ్మ పుచ్చుకుంటుం దండీ! చయనం చేశారు మా పెద్దనాన్నాడు కూడా పుచ్చుకుంటానండీ”

“వారు బంగాళా దుంప కూడా తింటారా?”

“అవును”

“ఇంకేం? మీది వుద్యోగస్థుల సంప్రదాయం. మాది కోనసీమ ఆయెను! తెలిస్తే మా వాళ్ళు గుడ్లుపీకెయ్యారా?”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

ముసలమ్మకి మంటె తిపోయింది. “ఏమిటే నీకీ పోయి కాలం!” అనేద్దా మనుకుని, మాట నాలుక చివరికి తెచ్చుకుంది: కాని ధైర్యం చాలలేదు.

ఇదంతా గ్రహించి కృష్ణవేణి రాజమ్మ దగ్గర పెట్టిన గుత్తి తీసి బుట్టలో పడేసింది.

దీనంగా చూస్తూ ముసలమ్మ తన కిచ్చిన గుత్తి కోడలి కందించింది.

వెంటనే కృష్ణవేణి ఆబుట్టలు రెండూ గదిలో పెట్టేసి వసారాలో వున్న గుడ్డకుర్చీలో పడుకుంది.

రాజమ్మ విజయగర్వంతో వంటింటోకి చక్కా పోయింది.

ముసలమ్మకి ఏడుపు వచ్చింది. ఆయేడుపులోనే శాస్త్రి వుద్యోగం పోయినసంగతి కృష్ణవేణికి చెప్పాలని తోచింది; కాని రాజమ్మ విషంచూపులు ఆమెని దిగతీసేశాయి.

వెంటనే ఆమె అక్కడే అలాగే పడుకుని మొగం కప్పుకుని లోపల్లోపల కుమిలిపోసాగింది.

ఏడున్నర అయాక రాజమ్మ వచ్చి తల్లిని న్నానం చెయ్యమని కృష్ణవేణిని భోజనానికి పిలిచింది.

“వా రేరీ వదినా?”

“వీరభద్రపురం వెళ్లాడు, పదయితే గాని రాడు”

“భోజనం—”

“అక్కడే చేస్తాడు”

ఇలా చెబుతూనే రాజమ్మ వంటింటోక వెళ్ళిపోగా కృష్ణవేణి, మొగుడు బంతిలో లేకపోవడంవల్ల సగంసగమే తిసి లేచివచ్చింది.

తరవాత ఆమె తమలపాకులు చిలకలు చుట్టి వొక గాజుపెట్టెలో వుంచింది. రెండు ఆపిలుపళ్ళు కోసి మరో గాజు బరిణలో వుంచింది. రెండు ద్రాక్షపళ్ళు నోట్లో వేసుకుని పుస్తకం పుచ్చుకుని కూచుంది. కాసి నిద్ర ముంచుకు రాగా, ఆవలిస్తూ వెళ్ళి పడుకుంది.

రాత్రి పదకొండింటికి వచ్చి రాజమ్మతో గుసగుసలాడి శాస్త్రీ కూడా నిద్రపోయాడు.

౧౬

మరి రెండు రోజులకు మునిసిపల్ హైస్కూలులోనే పనిచేస్తూ వున్న వొక స్నేహితుడు బజారు సమీపంలో కనపడి “నువ్వు ఆక్టింగు చేసిన పోస్టు మళ్ళీ కాళీ అయి పోయిందోయ్” అని చెప్పాడు.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“నాతో మరి సెలవు పెట్ట నన్నాడే?”

“నిజమే. ఇదే చివరి సెలవు”

“అంటే?”

“ఇక యీపనిలో ప్రవేశించడు. ఆ పోస్టు శాశ్వతంగా కాలి”

“అ దేమిటోయ్?”

“మరొకడికి దఖిలుపడుతుం దన్నమాట”

“ఎవరికీ?”

“ఆమనిషికి నామరూపాలు లేవు. ఇప్పటిమట్టుకీ, నాకు, తంటాలుపడగలవాడికి వస్తుం దని తోస్తోంది”

ఇది విని యేదో ఆలోచిస్తూ వొకమాటు పైకి చూసి
“మరి పనిలో యెందుకు చేరా డంటావ్?” అన్నాడు శాస్త్రి.

“అది బ్రహ్మభేద్యం. హెడ్మాస్టరుగారు కూడా తెలవక గజిబిజిపడిపోతున్నారు”

“ఇది శాశ్వతంగా విడిచేసి యేం చేస్తాడో?”

“ఇన్నూరెన్ను పనిలో నెలకి నూట యాభయి కిడుతున్నాయిట”

“వో! అలా చెప్పు మరి. అయితే, యిందులో యేదో కుట్ర వుం దన్నమాట”

“ఏదో అనుకోవాలి. తెనుగు జిల్లాలకు వొక బ్రాంచి యేర్పడబోతోం దనీ, ఆ బ్రాంచికి అతను సెక్రటరీ అయిపోతా డనీ అనుకుంటున్నాను”

“కావాలి, ముమ్మాటికీ కావాలి. చాలా సంతోషం”

“ఈమాటు నువ్వు గట్టి ప్రయత్నం చెయ్యాలి. నీ మామగారిని చెన్నపట్నం పంపి మంత్రిదగ్గరనుంచి ఘోషన వుత్తరం తెప్పించవోయ్”

“తప్పకుండానూ”

ఇలా అన్నప్పుడు శాస్త్రి మనస్సులో “లేకపోతే యీ చెయి ర్మొనుగాణ్ణి బతకనిస్తానా?” అని అపరిమిత మైన అహమిక మెరిసి పోయింది; కాని “సిఫార్సు చెయ్యగూడ” దని తన మామగారికి శపథం వుండడం అత నెరగడు.

“పోనీ, నువ్వు కూడా యేదేనా యేజిన్సీ చూచుకో రాదూ?” అన్నాడు సైకి లెక్కబోతూ స్నేహితుడు.

ఈ సలహా శాస్త్రికి కశాఘాతంలా కనపడింది. వెంటనే అతను చీదరించుకుని “వెధవ యేజిన్సీలు పో నిద్దూ. తిండి తిప్పలూ లేకుండా, రాత్రీ పగలూ అన కుండా నానా అపస్మారం మనుష్యులనూ ఆశ్రయిస్తూ దేవుళ్లాడాలి. ఆత్మగౌరవం పూర్తిగా విడిచిపెట్టేయ్యాలి.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

అయినా, పని జరుగుతుం దని నిశ్చయం యేమిటి? జీతం తక్కువ అయినా మేష్టరీ అయితే కడుపులో చల్ల కదల కుండా కూచోవచ్చు. కుర్రకుంకలికి చదు వంటనీ మాసనీ మనకి పూచీ లేదుకదా? పైగా పరిగెత్తి పాలు తాగడం కంటే నుంచుని నీళ్ళు తాగడం మంచిది. ఇంతకీ టెన్నిస్ ఆడకపోతే నాకు నిద్రాహారాలు సయించ వోయ్! ఇన్నూరెన్ను యేజిస్సీ పుచ్చుకుంటే ద—ర్జా అయిన టెన్నిస్ బాటు విడిచిపెట్టి వె—ధవ కాగితాలు మొయ్యాలి గ్ గాడిదలాగ” అంటూ చెండుకున్నాడు.

తరవాత “గుడ్ బై” అంటే “గుడ్ బై” అను కుంటూ వారిద్దరూ యెవరిదారిని వారు వెళ్ళిపోయారు.

సాయంత్రం ఆరు గంటలవేళ యిందుకోసం వెళు తున్నా సని రాజమ్మతో మాత్రం చెప్పి, శాస్త్రి, చెయి ర్కను దగ్గరికి బయలుదేరాడు.

గుమ్మం దిగాటప్పటికి నీళ్ళబిందె బుజాన పెట్టుకుని పద్దెనిమి దేళ్ళ బంగారు బొమ్మ యెదురు వచ్చింది.

“మంచి శకునం రోయ్! తొరగా అడుగు వెయ్యి” అని రాజమ్మ తొందరపెట్టింది.

నాశంవారి సత్రం దగ్గరికి వెళ్ళాటప్పటికి పొద్దుటి స్నేహితుడే యెదురుపడి న్నే కిలు దిగాడు.

శాస్త్రీ కూడా దిగాడు.

“ఎక్కడి కోయ్?” అని అడిగాడు స్నేహితుడు.

“అక్కడికే” అన్నాడు శాస్త్రీ.

“లాభం లేదు వెనక్కి మళ్ళు”

“ఏం?”

శాస్త్రీ యీవొక్క అక్షరమూ సరిగా వుచ్చరించ లేకపోయాడు. అతని గొంతుకు నొక్కేసిన ట్టయిపో యింది.

“ఆపోష్టు ముందు మరొకడి కిచ్చే తరవాత సెలవు మంజూరు చేశాడు చెయిర్మను”

“ఏమి టోయ్ నువ్వు చెప్పేదీ?”

ఇలా అడుగుతూ శాస్త్రీ సైకిలుకే చేరబడి పోయాడు.

“తన మేనమామ అల్లుడి కిచ్చాడోయ్.”

“వాడి మొఘం—”

“కలకల్లాడిపోతూ వుంది, దానికేం లోటూ? మరి పోతా.”

“నాకు సలహా చెప్పు.”

“ఆలోచించు. నువ్వు సామాన్యడవా యేమిటి? నేను చెప్పవలసిం దొక్కటే. ఈచెయిర్మె నుండగా మునిసిపాలిటీలో నీకు చోటు దొరకదు.”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“తాహతు లేనివాడు, కాగితా లొకడి దగ్గిరికి మో
సుకుపోయి సలహా అడిగి తన అంతరాత్మకే వ్యతిరేకంగా
సంతకం పెట్ట బానిస—”

“నువ్వు లక్ష అను. ప్రయోజనం లేదు. సింహాసనం
మీద కుక్కే వుంటుం దనుకో. దానికే చెలామణి.”

గంట గణగణలాడించి స్నేహితుడు తుర్రుమన్నాడు.

౧౭

శాస్త్రి పదిహేను రోజుల కిందట బియ్యపు బస్తా
అరువు తెచ్చాడు. బజారులో వెడుతూ వుంటే పర్తకుడు
పిలిచి కొంచెం నిష్ఠురంగా మాట్లాడాడు.

మరో పది అడుగులు వేశాటప్పటికే యింటి యజ
మాని కనపడి “మా మాట మరిచేపోయారు. రెండు
మాసాల అద్దె బకాయిపడితే తడిసి మోపెడై యివ్వడం
కష్టం అనిపించదూ? పైగా, మీవుద్యోగం పోయింది ట
కాదూ?” అంటూ మనస్సు పాడుచేసి విడిచిపెట్టాడు.

దీనికి సాయం క్లబ్బులో ఆవేశ యెంత శ్రద్ధగా—
కసిగా ఆడినా టెన్నిసులో అతను లిగా డయిపోయాడు.

కొత్తవాళ్ళ బంతి కూడా తరుచు తీయ్యలేకపోతూ వచ్చాడు.

అదివరకే గజబిజిగా వున్న అతని మనస్సు పూర్తిగా చెడిపోయింది. చేసేది లేక లక్ష ఆలోచనలతోటీ కోటి విఘాతాలతోటీ అత నింటికి వచ్చాడు.

గుమ్మంలో అడుగు పెట్టాప్పటికి కోటూ, బొటూ వుచ్చుకోడానికి చేతులు చాపుతూ కృష్ణవేణి యెదురు వెళ్ళింది; కాని “అక్కర్లే” దని కొంచెం దురుసుగా చెబుతూ గదిలోనికి వెళ్ళిపోయాడు.

కృష్ణవేణి నిర్విణ్ణ అయిపోయింది. పది నిమిషాలపాటు ఆమెకి దిక్కులు తెలవలేదు.

దీంతో, అటు రాజమ్మా, యిటు భర్తా కూడా తన విషయంలో పూర్తిగా మారు దారిలో వున్నారని ఆమె నిశ్చయించుకుంది.

వెంటనే యిదేదో ముదరకుండా సరిచేసుకోవా లని యింటోకి వెళ్ళింది.

ఏదో ఆలోచిస్తూ పడకకుర్చీలో కూచునివున్న శాస్త్రి, ఆమెను చూడడంతోటే గభీ మని లేచి యివత లికి బయలుదేరాడు.

“మాట” అంది ఆమె.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

అక్కడే నుంచుని, మొగం మాత్రం వెనక్కి తిప్పి
“ఎందుకూ?” అన్నా డతను.

ఇందులో కూడా ఆమెకే నిర్లక్ష్యం కనపడింది;
అయినా సద్దుకుని “మీతో మాట్లాడాలి. పది నిమి
షాలు మీరింటో కూచోవాలి” అంది.

కృష్ణవేణి మంచానికి తల్లింపు దిక్కున ఆనుకుని
నుంచుని వుంది. శాస్త్రి వెళ్ళి రెండు చివర ఆనుకు
నుంచుని “కూచో నక్కర్లేదు. అదేమిటో చెప్పు”
అన్నాడు కొంచెం విసుగ్గా.

“మీరు చిరాకుగా కనపడుతున్నారు”

“అవును”

“ఏం?”

“మన స్నేమి బాగా లేదు”

“కారణం?”

ఆమెకి, అతని మొగంమీద, మొదట “యేమయి తే
నీకేం?” అన్న వాలకం కనపడింది. చివరి కతను
“ఉద్యోగం పోయింది. మళ్ళీ దొరికే సూచన లేమీ
లేవు” అన్నాడు.

“ఎన్నా శ్లయిందీ?”

“మనం వచ్చిననాడే”

గతుక్కు మం చామె. “మరి నాతో చెప్పారు కా
శేం?” అంది. ఆమాటలో కావలసినంత గద్గదిక వుంది.

“ను వేమయినా తీరుస్తావా, ఆరుస్తావా?”

వెనకా ముందూ ఆలోచించకుండా అత నిలా అనే
శాడు. దీనితో కృష్ణవేణికి మనస్సు చివుక్కు మని
పోయింది.

“దాపరికాలు నా కిష్టం లేదు. మనస్సులోనే కుమిలి
పోవడం నా పద్ధతి కాదు. నాసంగతి మీకు మొదటే
స్పష్టంగా చెప్పాను”

“అయితే యిప్పు డేమిటి?”

“నాతో మీ రేమీ చెప్పనక్కర్లేదూ?”

అతను మాట్లాడలేదు. కనుబొమ్మలు బాగా ముడి
వేసుకున్నాడు.

“మీ కష్టాలు మీ అక్క తీరుస్తారా? ఈ యింటి
యాజమాన్యంలో ఆవిడ కేమి సమ్మంధం వుండీ?”

“ఈ యింటికి యజమానురాలవు నువ్వే? కాని
యిప్పుడు సంసారం ఆవిడ పోషిస్తోంది. ఏ సంగతి ఆవి
డతో చెప్పక తప్పదు. ఆవిడతో ఆలోచించకా వీలు
లేదు. ఆవిడ సలహా పుచ్చుకోకా వల్లకాదు. ఆవిడ
చెప్పినట్టు నడుచుకోడం కూడా తప్పదు.”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

ఈమాటల్లో శాస్త్రి వుద్రేకం కనపరిచాడు. ఆమె యెడల బుద్ధిపూర్వకంగా తిరస్కారభావం కనపరిచాడు.

ఆమెకి చాలా కోపం వచ్చింది. కాని వొక్కమాట మొగరొప్పడంతో అది చల్లార్చుకుని “నన్ను ఇప్పుడు పోషిస్తున్నది నాభర్తగారు కాదా?” అని అడిగింది.

నిర్లజగా “కా” దన్నా డతను.

ఇది వినలేక ఆమె చెవులు మూసుకుని మొగం వంచుకుంది.

ఒక్క క్షణం రెప్ప వెయ్యకుండా చూసి “కుది రిందా?” అన్నట్టు విషపు మందహాసంతో శిరఃపంక మున్నూ చేసి శాస్త్రి రివ్వన యివతలికి పచ్చేశాడు.

కృష్ణవేణి మొదలు సరికిన చెట్టులాగ మంచంమీద పడిపోయింది.

ఏమిటేమిటో మధనపడి వొక్కగంటకి ఆమె లేచాటప్పటికి గది అంతా అంధకారబంధురమై వుంది. వాకట్లో మాత్రం సన్నిసి మెరుపుదీపం వెలుగుతోంది.

వంటింటోకి తొంగి చూడగా శాస్త్రి భోజనం చేస్తున్నాడు. మరి రెండో పీటా విస్తరి కూడాలేదు.

విస్తుపోయి కృష్ణవేణి పడమటింటి అరుగుమీద చతికిలబడిపోయింది.

కొంత సేపటికి ముసలమ్మ యేవో గొణగడమూ, రాజమ్మ కసిరికొట్టడమూ, “కొన్నాళ్లదాకా నువ్వేమీ మాట్లాడకమ్మా” అంటూ శాస్త్రీ విసుక్కోడమూ విని పించాయి.

కృష్ణవేణికి కైజారుతో పొడిచిన ట్టనిపించింది.

౧౫

“ఒరేయ్, శాస్త్రీ” అని పిలుస్తూ శాస్త్రీ చిన్న మేన మామ వీధితలుపు తోసుకుంటూ లోపలికి వచ్చాడు.

“ఇలా రావయ్యా బుల్లిమామా” అంటూ భోజనం చేస్తూనే శాస్త్రీ స్వాగతం చెప్పాడు.

కృష్ణవేణి అతను పడమటింట్లోకి వెళ్లి దాకా నుంచుని మళ్ళీ అక్కడే కూచుంది.

“ఒక్క ఊణం దాటిపోయింది. అయితే, నీకు దేవ తార్చన ,బాధ లేదు కాదూ? మరి మడికట్టుకో,” అంటూ రాజమ్మ కాళ్లు కడుక్కోడానికి నీళ్ళిచ్చింది.

“నీ దయవల్ల నాకు దేవతార్చన యిబ్బంది లేక పోవడం నిజమే; కాని నేను భోజనం చేసే—”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

మాట సగంలో అందుకుని రాజమ్మ తమ్ముడికేసి చూస్తూ “చూశావా?” అంది; కాని శాస్త్రి కేమీ కనపడలేదు. బోధాపడలేదు.

“నువ్వు కులాసాగా వున్నావా పెద్దక్కా?” అని ముసలమ్మని కుశలప్రశ్న.

“ఆ! పిల్లలూ మరదలూ నింపాదిగా వున్నారా?” అని ముసలమ్మ మారు ప్రశ్న.

ఉభయకుశలోపరి “ఏమిరా, యెవర్నీ పిలవకుండానే పెళ్ళిచేసుకున్నావా?” అని అడిగాడు మేనమామ.

“తొందర అయిపోయింది మామా”

“కాకపోయినా యింతోటి పెళ్ళికి బంధువులు కూడా రావాలి. కట్నాలా, కానుకలారా?”

ఝమాయించి రాజమ్మయిలా అనగా కనుబొమ్మలు ముడుచుకుంటూ శాస్త్రి, నాలుక కరుచుకుంటూ మేనమామా మొగమొగాలు చూసుకున్నారు.

ముసలమ్మ తహతహ లాడిపోగా, రాజమ్మ, తమ్ముడికేసి మేనమామకేసి విజయగర్వంతో చూసింది.

“బొత్తిగాకట్నంలేకుండాచేసుకున్నావుట యేమిరా?”

“అప్పటి కలా తోచిం దయ్యా”

“అదో తెలివి తక్కువ మాట” అంటూ రాజమ్మ దురుసుగా అందుకుంది. “వాడి మాటకేం, నేను చెబుతాను వినవయ్యా బుల్లిమామయ్యా! కట్నం యివ్వకూడ దని వారికి గొప్ప వ్రతం త. అంటే పీటలమీద చదివించ రనుకున్నాం కాని తరవాత యేదో విధంగా ముట్టచెప్ప రనుకున్నామా యేమిటి? ఎనిమిదో నెల వెళ్ళ వస్తోంది—”

“ఆహా! చాలా మంచిమాట” అన్నాడు మేనమామ.

శాస్త్రీ లోపల్లోపల నవ్వుకున్నాడు.

ముసలమ్మ “ఇంకాలేదురా నాయనా” అంది మొగం వేల వేసుకుని.

“సడే” అని చెయ్యి జాడిస్తూ మళ్ళీ అందుకుంది రాజమ్మ. “ఇదిగో పులి అంటే నువ్వదిగో తోక అంటావు. మాకు అంత అదృష్టం కూడానూ. ఏదో శాస్త్రం చెప్పినట్టు—తరవాతి సంగతి విందూ. ఎనిమిదో నెల వెళ్ళవస్తోంది, యీక్షణానికి మొక్క దమ్మిడీ అయినా యెరగం; కాని రజస్వల అయిన పిల్లని చేసుకున్నందుకు వెలి మాత్రం చుట్టబెట్టుకుంది. కాకపోతే, యీవూరు వచ్చి నువ్వెప్పుడేనా అక్కడా అక్కడా భోజనం చెయ్యడం వుందా?”

శ్రీ పాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“వెలి అంటే యేమిటి గానీ, నావంటి చాదస్తుల మాట కేం గానీ—పోనీ, వుద్యోగం ఖాయం అయినట్టా?”

“అస లుంటే గదా?”

“అదేమిటా?”

“మాతమ్ముడి కేముహూర్తాన మళ్ళీ వెళ్ళి అయిందో గాని అప్పణ్ణంచీ మాకు కష్టాలే వస్తున్నాయి. తమ్ముడికి వుద్యోగం ఆఖరయింది. మరోనోట మళ్ళీ దొరకలేదు. దొరికే దారి అయినా లేదు. ఏదో వచ్చి పడిపోతుం దని యెనిమిది రూపాయల యిల్లు విడిచిపెట్టి పదిహేనురూపాయలకి ఈయింట్లో పడ్డాం. రెండు మాసాల అద్ది బాకీ. చేతిలో దమ్ముడి లేదు.”

అప్పటికి శాస్త్రి భోజనం అయింది. మేనల్లుడూ, మేనమామ చల్లగాలికోసమూ, కభుర్లకోసమూ వీధి అరుగుమీదకి వెళ్ళిపోయారు.

ఒక్క క్షణం నిశ్శబ్దం.

తరువాత “మరి వడ్డిస్తున్నాను, సీకోడల్ని పిలుచుకోవమ్మా” అంది రాజమ్మ.

మహాలక్ష్మమ్మకి అప్పటికే నడుం విరిగిపోయి వుంది. కూతురు ధోరణికి “యేదో మునుగుతుం” దని ఆమె గగ్గోలు పడిపోతోంది; కాని యెవరికీ ఆమె లెక్క లేదు.

లెక్కదాకా యెందుకూ ఇప్పుడు వెళ్ళి కోడల్ని పిలవక పోతే కూతురు చీపురు తిరగేస్తుంది.

జడుస్తూ జడుస్తూ బయలుదేరింది. వొణికిపోతూ “అమ్మా! కృష్ణవేణి” అని పిలిచింది.

“అమ్మా బొమ్మానూ” అంటూ లోపల రాజమ్మ సణుక్కుంది.

“ఎందు కండీ అత్తా?” అంటూ కృష్ణవేణి లేచి నుంచుంది. ఆమాటలో ఆదరగౌరవా లుట్టిపడ్డాయి.

దానికి పరమానందపడుతూ ముసలమ్మ “భోజనానికి రా తల్లీ” అని లాలనగా పిలిచింది.

“నేను భోజనం చెయ్యను. వెళ్ళి మీరు ఫలహారం చెయ్యండి.”

“ఏమమ్మా ?”

“మీకే తెలుసు. ఇక నాకు భోజనం మాట చెప్పకండి అత్తా”

“బతిమాలడానికి నీ అబ్బి సొమ్మేమీ లేదిక్కడ” అంటూ లోపల రాజమ్మ పళ్ళు కొరుక్కుంది.

కళ్ళలో నీళ్ళు కుక్కుకుంటూ, తూలిపోతూ లోపలికి వెళ్ళి, కంఠం గుద్దమయిపోగా మాట చెప్పలేక మహాలక్ష్మమ్మ కూతురికేసి బెదురుతూ చూసింది.

“చెప్పనక్కర్లేదు, నువ్వు కూచో” అంటూ తల్లిని

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

గదిమి, తల్లి విస్తరిలోనూ, తన విస్తరిలోనూ వుప్పు
పిండి వ్యంజనాలూ వడ్డించి, చెయ్యి ఆడక తల్లి కుసిల్లి
పోతూ వుండగా రాజమ్మ నిర్విచారంగా ఫలహారం
ప్రారంభించింది.

తోమ్మిది ముప్పా వయాక మేనమామని సాగనంపేసి
వచ్చి శాస్త్రి మంచంమీద గోడవేపుకి తిరిగి పడు
కున్నాడు.

తరవాత పది నిమిషాల దాకా చూసి, దీపం తగ్గించి,
తలుపులు అలా తెరిచేవుంచి కృష్ణవేణి తుంగచాపమీద
పారిస్ తివాసీ పరుచుకుని యిలా తిరిగి పడుకుంది.

ఆరాత్రి తెల్లవాళ్లూ నిద్ర అనేది యెరక్కుండా
ముసలమ్మ మహా యేడ్చింది. రెండు గంటలవేళ బతిమాలి
కూతురి ధోరణి మారుద్దా మని లేచి కూచుంది ; కాని
గుండెలు తాళక గభీ మని పడిపోయింది.

రాజమ్మ కూడా నిద్రపోలేదు. గది తలుపులు తీసి
వుండడం గమనించి, వూరు మాటు మణిగాక మెల్లిగా
వెళ్ళి, ఆమె, గదిలో వాలకం అంతా చూసి “కావాలి”
అనుకుంటూ మళ్ళీ పడుకుంది.

౧౯

ఆవేశ పౌరణి. పాఠశాలకి సెలవు. అయినా కృష్ణవేణి
స్నానం చేసి దుస్తులు ధరించాటప్పటికి మామూలుగా
కారు వచ్చింది.

“కాఫీ చేసుకుని పుచ్చుకోకపోతుందా?” అని రాజమ్మ
వోరకంటితో చూస్తూనే వుంది; కాని కృష్ణవేణి ఆ
విషయమే తలుచుకోలేదు.

ముసలమ్మ, కూతురు నూతికేసి వెళ్ళడం చూసి
గబగబా కోడలి దగ్గిరికి వెళ్ళి “ఏమమ్మా, కాఫీ పెట్టు
కున్నావు కావేం?” అంటూ రెండు చేతులూ పట్టుకుంది.

సిశ్చలంగా చూస్తూ “పుచ్చుకో తలుచుకోలేదండీ
అత్తా” అని మృదువుగా బదులు చెప్పింది కృష్ణవేణి.

“ఏంతల్లీ?”

“నిన్న రాత్రి భోజనం కంటే యెక్కువదా అత్తా
యిప్పుట కాఫీ?”

ముసలమ్మకి వొణుకు పట్టుకుంది.

“మా అమ్మవు కాదూ? మాతల్లివి కాదూ? నీరసం
చేస్తుందమ్మా. నేను కుంపటి అంటిస్తాను, నువ్వు తొరగా
కాఫీ చేసుకోమ్మా! చేసుకోకపోతే నన్ను చంపుకు
తిన్నట్టే”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

ఇలా అంటూ, మహాలక్ష్మమ్మ చేతులు విడిచిపెట్టి ఎడమచేత్తో పొదివి పట్టుకుని, కుడిచేత్తో గడ్డం పట్టుకు బతిమాలింది; కాని కృష్ణవేణి వినలేదు. పైగా “సర్వమూ మీకు తెలుసు. నన్ను నెపపెట్టకండి అత్తా” అని జాలిగా బతిమాలింది.

శాస్త్రి గంతధావనం చేసుకుని మొగం తుడుచు కుంటూ సరిగా యీ సమయంలో వచ్చాడు. అతన్ని అంత దూరానే చూసి, మహాలక్ష్మమ్మ కోడలిని విడిచి పెట్టి పక్కగా నుంచుంది.

శాస్త్రి రావడంతోటే గబగబా వెళ్లి కృష్ణవేణి కారెక్కింది.

కొడుకు పెడసరంగా మాట్లాడతా డని యెరిగి వుండినీ వూరుకోలేక, ముసలమ్మ, ఆత్రంగా “కాఫీ పుచ్చుకోకుండా వెడుతోందిరా” అంది.

తల మొగర వేసుకుంటూ “ప్రపంచం తల్లకిందు లయి పోదులే” అన్నాడు శాస్త్రి.

“కొంప ముంచుకుంటావుట్రా?”

“ఇంత మాత్రానికే?”

“నిన్న రాత్రి అన్నం కూడా తినలేదురా వెరిపిల్లా”

“ఏమిటి?” అంటూ కంగారుపడిపోయాడు శాస్త్రి. వీధి కేసి చూశాడు.

కారు కదిలింది.

అతని కాళ్ళు వొణికాయి.

“నిక్షేపం వంటి పిల్లరా నాయనా ! తగువులు పెంచు కోకురా బాబూ ! మాట పడే మనిషి కాదు రా అదీ. భాగ్యవంతుల పిల్ల కావడం అలా వుండగా, నీతో సమంగా చదువుకుంది రా. అయినా తెగనీలుగు తెరగదు రా—”

మాట కడ్డు వచ్చి “అక్క యేదీ ?” అన్నాడు శాస్త్రి. మహాలక్ష్మమ్మ నూతిదొడ్డికేసి చూసింది.

రాజమ్మ వస్తోంది.

“నిన్న రాత్రి కృష్ణ వేణి భోజనం చేసిందిట అక్కా?”

“లేదు.”

“ఏం?”

“ఆకలి లేకపోయింది బాబోలు.”

“అయ్యో” అంటూ నోరు నొక్కుకుంది మహాలక్ష్మమ్మ. దానిమీద, తల తాటించుకుంటూ “ఏమిటా వేషం?” అని గుంజుకుంది రాజమ్మ.

“నాతో చెప్పావు కాదేమీ అక్కా?”

“చెప్పడాని కిందులో యే ముందిరా? అది యేం చేస్తోందో, యెందుకు చేస్తోందో కనిపెడుతూ కూచో డమే నా పనా? ఇంతకీ యేం వచ్చిందిప్పుడూ?”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“కాఫీ పుచ్చుకోకుండా వెళ్ళిపోయింది”

“మానేస్తుం దనుకున్నావా? ఎన్ని శేర్లు తాగుతుందో అక్కడ?” అని మూతి ముడుచుకుని అడిగింది రాజమ్మ.

“అయ్యో, అయ్యో” అని లోపలే అనుకుంటూ ముసలమ్మ నింపాదిగా గుండెలమీద కొట్టుకుంది. రాజమ్మ అందుకూడా మళ్ళీ చర్రు మంది.

శాస్త్రి కిందులో చాలా అమానుషం కనపడింది; కాని అస్వతంత్రుడు, “తేగీదాకా లాగుతావే నువ్వు” అని మాత్రం అని అతను చివాట్లకి తల వొగ్గాడు.

“ఈమాత్రం భాగ్యానికే కంగారుపడిపోతున్నావా యేమిటా నువ్వు? దిట్టమైన మొగాడవే. ఇలా అయితే అదో నీకు లొంగుతుందా?” అంటూ సాగతీసుకుంది రాజమ్మ.

“నువ్వు లొంగావా?” అని తనలోనే అనుకుంది మహాలక్ష్మమ్మ.

“చాలా దూరం వెడుతుంది వ్యవహారం” అంటూ మొగం వేలవేసుకున్నాడు శాస్త్రి.

“తెగ తెంపులు చేసుకుని వెళ్ళిపోతుం దనుకుంటున్నావా?”

శాస్త్రి మాట్లాడలేకపోయాడు.

“ఒక్కనాటి కలా చెయ్యదు. నాలుగు రోజులుంటుంది బెట్టుసరీ. తరవాత వచ్చి అది నీ కాళ్ళ మీద పడకపోతే నన్ను ఛీ అను. ఇదే సమయం, యిదే సందూనూ. కథ యిలా తిరుగుతుందా తిరగదా అని నే నెన్నాళ్ళనుంచో ఆదుర్దా పడిపోతున్నాను. ను వ్విప్పుడు బిరుగా వుండకపోతే యెర్రని యేగాని వూడిపడదు”

శాస్త్రి వంచిన తల యెత్తలేదు.

“నాయనా! ఎవరికి కోపం వచ్చినా సరే, నే నొక్కటి చెబుతా విను” అని మొదలుపెట్టింది మహా లక్ష్మమ్మ. “నీరోజులు బాగా లేవు. అంచేతే నీవుద్యోగం పోయింది. ఈసమయంలో కుటుంబకల్లోలం కూడా తెచ్చిపెట్టుకుంటేవా, నీకు మతి పోతుంది. కోడలి దగ్గర నువ్వు తప్పు చూపించలేవు. వీధికి వెడితే సలుగురూ నిన్నే అంటారు. నీ మంచి చెడ్డలు తెలవకుండానూ, తమ పిల్లని నువ్వెలా చూస్తావో తెలవకుండానూ—నువ్వు స్వతంత్రుడవో అస్వతంత్రుడవో తెలవకుండానూ వారు అంత ఆస్తి నీ చేతిలో పెడతారు ట్రా వెర్రినాయనా? ఇంత వూళ్ళో యేదో వొక నాకరీ సంపాదించుకోలేకపోతే అది నీచేత కానితనం అనిపించుకోదుట్రా? మెరుపుదీపం వద్దందా? సెంట్లూ, అగరువత్తులూ మానుకుందా? అది

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

యొక్కడి కక్కడికే సర్దుకునే మనిషి కాని చిన్నప్పణ్ణుంచీ అంత వైభవం అనుభవించి వుండినీ దేని కేనా నిన్ని బృందిపెట్టింది ట్రా పాపం? రోజూ నీ బంతికి పిలుస్తూ హఠాత్తుగా మానేస్తే దానికి చిన్నితనం కాదుట్రా? భోజనాలవేళ మామయ్యతో జరిగిన సంభాషణ అది విని వుంటే యెంత తప్పురా? ఎంత విషమిస్తుందిరా?"

ఇది విని "యేమీ మునిగిపోలేదు, యీ పాటికే చాలించు నీ వుపదేశం" అంటూ రాజమ్మ తల్లిమీద కళ్ళెర్రజేసింది. "వారేయ్, తమ్ముడూ! నీకు వచ్చిన ఆపత్తేమీ లే దిప్పుడు.నాదీ పూచీ. కాస్సేపటికో కూస్సే పటికో నీ అత్తగారూ మామగారూ వస్తారు నువ్వు మాత్రం బేలపోకు. కచ్చితంగా మాట్లాడేసెయ్యి. కాపరం చెడిపోతే దానికే చిక్కు గాని నీ కేమీ యిబ్బంది లేదు" అని ఝాంకారంగా చెప్పిం దామె.

శాస్త్రికి ధైర్యం కలగలేదు; కాని రాజమ్మని కా దనలేకపోయాడు.

మహాలక్ష్మమ్మ నూతిదొడ్డోకి వెళ్లి, నెత్తీ నోరూ బాదుకుని కుమిలికుమిలి యేడ్చింది.

బుర్ర వంచుకుని శాస్త్రి కాఫీహోటలుకి చక్కా పోయాడు.

“ఈ దెబ్బతో పదివేలయినా తెస్తే గాని—వొక మేడ కూడా “యిచ్చాము తల్లీ” అనిపించుకు వస్తే కాని గుమ్మంలో అడుగు పెట్ట నివ్వను రాణిగారిని అప్పుడు తెలుస్తుంది నా విలవ తమ్ముడికీ” అని వెన్ను విడుచు కుంటూ రాజమ్మ గోదావరికి వేంచేసింది.

౨౦

తల్లినీ తండ్రినీ చూశాటప్పటికి కృష్ణవేణికి దుఃఖం ముంచుకు వచ్చింది; కాని మానవతి కనక అణిచేసు కుంది. అయినా, మొగం డిల్లపోయి వుంది.

కూతుర్ని చూశాటప్పటికి, రాధమ్మకి, మనస్సు చెయ్యి పెట్టి కలిచేసిన ట్టయిపోయింది. వెంటనే దగ్గిరికి వెళ్ళి “అలా వున్నావేం తల్లీ?” అంటూ ఆమె కూతుర్ని పొదివి పట్టుకుంది.

“ఏం, యెలా వుందీ?” అని ఆమె ర్దా పడుతూ యాజులు దగ్గిరికి వచ్చాడు.

పొదివి పట్టుకునే కూతుర్ని సోఫా దగ్గిరికి తీసుకు వెళ్ళి వొళ్లో కూచోపెట్టుకుని, మొగం నిమురుతూ “కళ్ళు గుంటలు కట్టా యేమమ్మా?” అని రాధమ్మ అడగ్గా, “అవును, మాట్లాడ వేమమ్మా?” అన్నాడు యాజులు.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

కృష్ణ వేణి వేడి నిట్టూర్పు ఆపుకోలేకపోయింది. అక్కడికి ఆమె యింకా ఆవేగం అణచుకునే ప్రయత్నం లోనే వుంది.

“ఏదో బాధపడుతున్నావు. ప్రయత్నపూర్వకంగా దాస్తున్నావు. మొగం దిగాలుపడిపోయింది. ఎంచేతో చెప్పవూ తల్లీ?” అంటూ పక్కని కూచుని యాజులు లాలిస్తూ అడిగాడు.

“తెల్లవారి లేచి కాఫీ పుచ్చుకోలేదు నాన్నారూ” అంది కృష్ణ వేణి పెదవులు తడుపుకుంటూను. తల్లి దండ్రుల ఆదుర్దా చూశాటప్పటికి కామె యిక గుట్టుగా వుండలేకపోయింది.

తల్లీ తండ్రి వొక్కమాటే “యెంచేతా?” అన్నారు.

“నిన్న రాత్రి భోజనం కూడా చెయ్యలేదండీ?”

ఆమె పెదవులు వొణికాయి. కళ్ళు చెమ్మగిల్లిపోయాయి. వెంటనే ఆమె తల్లిని చేరబడిపోయింది.

రాధమ్మా యాజులూ గడగడ లాడిపోయారు. “నీ ఆడబడు చేమేనా అందా యేమిటి తల్లీ?” అని రాధమ్మ అడగ్గా “అనే వుంటుంది. కోనసీమ జట్టు, మొదటే అనుకున్నాను నేను. ఏం జరిగింది తల్లీ, చెప్పవూ?” అని యాజులు కంగారుపడ్డాడు.

సరిగా యీ సమయములో సుభద్రమ్మ అక్కడికి వచ్చింది. “కాఫీ చేసి తొరగా తీసుకు రావమ్మా” అని యాజులు తొందరపెట్టాడు. సంగతి తెలవక కంగారు పడిపోయి, వొక్క నిమిషం అలాగే వుండిపోయి తరవాత వంటింటోకి పరిగెత్తింది సుభద్రమ్మ.

తనమూద వొట్టుపెట్టుకుని రాధమ్మ అనేకవిధాల అడగ్గా, కృష్ణవేణి వొక్కమాటు కళ్ళు మూసుకుని, మళ్ళీ తెరిచి తుడుచుకుని “చెబుతా నుండు” ఆ మళ్ళీ కళ్ళు మూసుకుంది.

“చెబుతుంది, చెబుతుంది కాస్త కాఫీ కంఠం పడనియ్యి” అని రాధమ్మతో అని “ఏం సుభద్రమ్మా, యింకా కాలేదూ?” అంటూ వంటింటోకి పరిగెత్తాడు. యాజులు.

“ఒక్క కప్పు కాఫీ వుంది. ఇది పుచ్చుకునేటప్పటికి మళ్ళీ చేస్తా” నంటూ సుభద్రమ్మ యెదురు వచ్చి, అది యాజులు చేతి కిచ్చి మళ్ళీ వెనక్కి పరిగెత్తింది.

యాజులు రాధమ్మ చేతి కిచ్చాడు. రాధమ్మ కృష్ణవేణి నోటి కందించింది. కాస్త కాస్త చొప్పున రెండు మాల్లు చప్పరించి, తరవాత తానే అందుకుని, కృష్ణవేణి, వున్న దంతా రెండు గుక్కల్లో పుచ్చేసుకుంది.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

రాధమ్మ కప్పు పుచ్చుకుని సోఫా కిందికి పెట్ట కృష్ణ వేణి మూతి తుడిచి కంఠం రాసింది.

తరవాత కృష్ణవేణి మొదట ముక్తాయింపు చెప్పేసి, తరవాత జరిగిం దంతా వరాసగా చెప్పింది.

రాధమ్మ కొయ్యయిపోయింది.

యాజులు అగ్గయి పోయాడు.

౨౧

యాజులు గంటలకొద్దీ ఆలోచించాడు; కాని కర్తవ్యం తేల్చుకోలేక పోయాడు.

రాధమ్మ యేమిటేమిటో చెప్పింది; కాని అతని మనస్సు కెక్కలేదు. “లోకానికి విపరీతంగానే వుంటుంది; కాని ఆడబడుచుపీనుగుని అవతలిక గెంటెయ్యగలిగితే అమ్మాయి కిక చిక్కు లుండవండీ అన్నయ్యగారూ” అని సుభద్ర చెప్పగా రాధమ్మ “అవు నండీ” అంది.

“సాధ్యమా?” అన్నాడు యాజులు. “ఈపుట్టిమునక కంతటికీ కారణం ఆవిడే అని యెవ రేనా గ్రహించ గలరు. అతను మన మాట వినీవా డైతే ఆమె అలా చెయ్యగలుగునా?”

కొంతసే పెవరూ మాట్లాడలేదు.

“నే నొకటి చెబుతాను వింటాకూ?” అని మెల్లిగా అందుకుంది రాధమ్మ.

“ఏమి టది?” అన్నట్టు తండ్రి కూతురూ ఆమెకేసి చూశారు.

“పోనీ, పదివేలు — ”

“బుద్ధిలేనిదానా” అంటూ యాజులు మొగం పక్కకి తిప్పుకున్నాడు.

కృష్ణవేణి వుగ్రురా అయిపోయి, తల్లి కనక యేమీ అనలేక ధుమధుమలాడి వూరుకుంది.

“అలా చేస్తే మరీ లోకువ అయిపోతాం వదినా! నిజాని కీ కుట్ర అంతా డబ్బుకోసమే. సందేహం లేదు. కాని యిప్పుడు దమ్మిడి యిచ్చినా సరే చివరి కావిడ ఈయింట్లో కూడా పెత్తనం తనదే అన్నంతవరకూ వెళ్ళిపోతుంది” అని సుభద్ర నచ్చచెప్పగా “అదీ నిజం లాగే కనపడుతోంది సుభద్రమ్మా! పూర్వజన్మలో యెంతమంది దంపతుల నేడ్చింది దో యిప్పుడు మొగుడు మొగం యెరక్కుండా ముండా మోసింది. ఇప్పు డేనా బుద్ధి లేదు చూశావా? నాకూతురి కెన్ని పాట్లు వచ్చాయో చూశావా?” అంటూ రాధమ్మ బారు మంది.

“అదేమి టమ్మా” అంటూ కృష్ణవేణి, తల్లిని కాగి లించుకుంది. “అయ్యో వదినా, యింత పామరత్వం

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

అయితే యెలాగా?” అంటూ సుభద్రమ్మ వీపు నిమిరుతూ దగ్గర కూచుంది.

“ఇప్పుడే వస్తా నమ్మా” అంటూ యాజులు యెదటింటి వకీలుదగ్గరికి బయలుదేరాడు.

రాజను హేంద్రవరం లో, నేటివరకూ అంత గొప్ప వకీలు లేడని అతను గొప్ప పేరు పొందాడు. అయితే, ప్రస్తుతం రిటైరై, తన తాహతు ననుసరించి వొకళ్ళకి పెడుతూ, తానున్నా అనుభవిస్తూ గ్రంథరచనతో కాలక్షేపం చేస్తున్నాడు.

యాజులుకీ అతనికీ మంచి స్నేహం.

యాజులు న్యాయాన్ని పూజిస్తాడు. అక్కడ అతనికి స్వపరభేదం లేదు.

వకీలు, యెదటివారిని పాయంటు దగ్గర నిలబెట్టేస్తాడు. మరి ముందుకి వెళ్లనివ్వడు. అతనికి డొంక తిరుగుళ్ళు పనికిరావు.

వకాల్తీ చేసే గోజుల్లో, యెదటి వకీలు రోజులకొద్దీ వాదనచేస్తే అతను పాయంటు మాత్రం చూపించి కొన్ని నిమిషాల్లోనే కూచునీవాడు. యురపియన్ ఆఫీసర్లందరూ అతన్ని చాలా మెచ్చుకునీవారు.

అంచుచేతే యాజులుకీ అతనికీ కలిసింది.

చివరికి వకీలు “అమ్మాయి కొన్నాళ్ళు అక్కడికి

వెళ్లకుండా వుండడం మంచిది” అని తేల్చాడు. “అయినా ముందొకమాటు మాట్లాడడం చాలా అవసరం, వెళ్లి వస్తా”నని కూడా అన్నాడు.

పన్నెండు గంటలవేళ కృష్ణవేణి వకీలూ బయలుదే రాగు.

“కృష్ణవేణి మా కెలాంటి బిడ్డో మీకూ అలాంటి బిడ్డే కనక యెలా పరిష్కరించుకురావడాని కయినా మీరు సందేహించవద్దు. అమ్మాయి వొక గడుపు పెట్టి వుంది. ఇది పరీక్షాసమయం కనక మీరు ఆ స్తి సంగతి యేవిధంగానూ ప్రస్తావించవద్దు. తొక్కాలు కూడా సాగ నివ్వవద్దు”

యాజులు మోటారుతలుపు స్వయంగా వేస్తూ వకీలు కీలా చెప్పాడు.

ఇంటోకి వచ్చాక రాధమ్మ “యేమవుతుందంటామా?” అని అడిగింది.

“మన అమ్మాయి మన యింటికి వచ్చేస్తుంది”

“కాపరం లేనట్టే?”

ఈమాట అడిగినప్పుడు రాధమ్మ కంఠంలో వొణుకు కనపడింది.

“అమ్మాయివల్ల లేక మయినా తప్పందా?”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“ఎక్కడో రాకాసి వీనుగు దొరికిం దండీ ఆడ బడుచూ.”

“అల్లుడికి బుద్ధివుంటే ఆవిడ యేం చెయ్యగలదూ?”
రాధమ్మ మాట్లాడలేక పోయింది.

౨౨

శాస్త్రి, మేనమామ, రాజమ్మా వాకట్లలో కూచుని కభర్లు చెప్పుకుంటున్నారు. వాళ్ళ మాటలు విని సహించలేక మహాలక్ష్మమ్మ యెదటింటికి పెత్తనాలకి వెళ్ళి పోయింది.

కృష్ణవేణిలో వకీలు కూడా రావడం చూసి శాస్త్రి విభ్రాంతు డయిపోయాడు. రాజమ్మ గోడచాటుకి తప్పకుంది. మేనమామ కళవళపడిపోయాడు.

శాస్త్రి తుంగచాప పరిచి “దయచెయ్యండి” అని వకీలుకే స్వాగతం చెప్పాడు.

కృష్ణవేణి వెళ్ళి గది గుమ్మంలో నుంచుంది.

“ఏమి సెలవు ? ఎప్పుడూ రానివారు దయచేశారు” అన్నాడు శాస్త్రి వినయం కనపరుస్తూనూ.

“ఎప్పుడూ రానివాణ్ణి కాని రాకూడనివాణ్ణి కాను. వీరెవరూ?” అని అడిగాడు వకీలు.

“మా బుల్లిమేనమామగా రండి.”

“నన్ను యాజులుగారు పంపారు. అమ్మాయి పని మీద వచ్చాను”

“చిత్తం”

“నన్ను మీ రెరుగుదు రనే—”

“దివాణబహద్దర్ నోరి పతంజలి శాస్త్రీగా రంటే దిశలు తెల్లవారతాయి. తమ యెదట పెరగినవాణిణి ఎరక్కపోవడం యెలాగా?”

“మరి వచ్చిన పనికానిద్దాం”

“చిత్తం”

“దాంపత్యధర్మాలు చర్చకే రానివ్వడం విద్యాధికులైన మీవంటి యువకులకు సరస మైనది కాదు”

“ఇప్పు డలాంటి దేమీ రాలేదు మహాశయా”

“పూర్తిగా వచ్చింది చిరంజీవీ!”

విభ్రాంతుడై “తమకిన్నీ అలా తోచడం ఆశ్చర్యకరమే” అన్నాడు శాస్త్రీ.

“కా దని మీ నిశ్చయ మయితే నా సందేహాలు తీరుస్తారా?”

“తప్పకుండానూ”

“కాస్సేపటికో కుగాస్సేపటికో నీ అత్తగారూ మామగారూ వస్తారు. నువ్వు మాత్రం బేలపోకు, కచ్చితంగా

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

మాట్లాడేసెయ్యి” అని పొద్దున్న రాజమ్మ చెప్పిన మాట అతనిప్పుడు పూర్తిగా నెమరుకి తెచ్చుకున్నాడు. దాంతో “మరి అడగండి” అన్నట్టు సిద్ధపడి ధైర్యంగా కూచున్నాడు.

వకీలు కంఠం సద్దుకుని ప్రారంభించాడు.

“పెళ్ళినాటికి, అమ్మాయి కృష్ణవేణి రజస్వల అయి చాలా రోజు లయిం దని మీ కందరికీ బాగా తెలుసు కాదూ?”

“చిత్తం”

“చిత్తం అంటే చాలదు, నాకు సూటిగానూ, స్పష్టంగానూ చెప్పాలి”

“తెలుసు నండి. అంతా అంగీకరించాము”

“యాజులుగారు, కట్నం యివ్వ మనీ, లాంఛనాలు కూడా యేమీ యివ్వ మనీ, తమ ఆస్తి యేవిధంగానూ యేమాత్రమూ మీకు దఖలుపరచ మనీ కచ్చితంగా చెప్పేశారు కాదూ?”

“అవునండి”

“నిన్నరాత్రి, భోజనాలవేళ మీతోడబుట్టిన ఆమె, మీ మేనమామగారితో మీ రెండోపెళ్ళిమాట ప్రస్తావిస్తూ “కట్నం యేమీ యిచ్చారు కా రనీ, తరవాత యేదో విధంగా ముట్టచెబుతా రనుకుంటే గుడ్డిగవ్వ

కూడా రాల్చలే దనీ, వైగా వెలి మాత్రం చుట్టబెట్టు కుం దనీ చాలా దురుసుగా చెప్పారు కానూ?”

“నే నేమీ అనలేదే?”

“పోనీ, అది తగ దని ఆవిణ్ణి మందలించారా?”

“అయ్యో” అని మేనమామ అందుకున్నాడు.

“అది చిన్నపిల్ల. వీడూ చిన్నవాడే. ఏదో పొరపాటు వచ్చింది”

“అయితే, పెద్దలు ఏదా మీరు కూక లేశారా?”

“నా కెందుకు బాబూ వొకళ్ళ గొడవలూ?” అని చేతులు దులుపుకుంటూ గోడకి చేరబడ్డాడు మేనమామ.

“కనక మీ రూరుకోండి. ఏమంటారు శాస్త్రిగారూ?”

“మందలించలేదు”

“ఏం, అగత్యం లేదా?”

“ఉంది; కాని మందలించలేదు”

“ఎనిమిదిరూపాయల యిల్లు పనికిరా దనీ, పదిహేను రూపాయ లైనా సరే ఈయింట్లో ప్రవేశించవలసిం దనీ అమ్మాయి మిమ్మల్ని నిర్బంధించిందా?”

“లేదు. పెళ్ళికి పూర్వమే మేమీ యింట్లో ప్రవేశిం చాము”

“పెళ్ళి అయింది మొదలు ప్రతీ రాత్రీ మీయింట్లో

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

అమ్మాయి మీరూ యేకబంతిని భోజనం చేస్తున్నారు కాదూ?”

“ఎప్పుడేనా అలా జరక్కపోతే అది తగువా?”

“కారణం వుంటే కాదు”

“నిన్న అలాంటి యేర్పాటు లేకపోవడమే కారణం”

“అలాంటి యేర్పాటు లేకపోవడానికి కారణం?”

శాస్త్రికి జవాబు తోచలేదు. మేనమామ యేమయినా అందిస్తూ డేమో అని అలా చూశాడు; కాని అతని మొగం యింకా వాలిపోయే వుంది. చితికిపోయిన అతని గుండెకాయ ఇంకా అతుక్కోనే లేదు.

“చెప్పండి” అని రెట్టించాడు వకీలు.

“చెబుతాను కానివ్వండి” అంటూ నాన్నేశాడు శాస్త్రి.

“ప్రతీరోజూ మీ అమ్మగారో, మీ అక్కగారో పిలిస్తేనే వస్తోందా అమ్మాయి, స్వయంగానే వచ్చి కూచుంటోందా?”

“పిలిస్తేనే”

“మరి నిన్న రాత్రి పిలవకపోడానికి కారణం?”

“నా యిష్టం. నన్ను ఆజ్ఞాపించడాని కెవరికి అధికారం వుంది? అసలు నేను వండి వడ్డించకపోతే మాత్రం యెవరేం చెయ్యగలరూ?” అంటూ సణిగింది గోడచాటునుంచి రాజమ్మ.

అది అందుకుని “మా అక్క స్వతంత్రురాలు. ఆవిడ నామీద ఆధారపడి వుండలేదు. ఆవిణ్ణి ఆజ్ఞాపించడానికి నాకేం హక్కుండీ?” అంటూ కుకానువాదం చేశాడు శాస్త్రి.

అందుకు వకీలు మందహాసం చేశాడు. వకీలు తనని దద్దమ్మకింద కట్టేశాడని శాస్త్రి వుడికిపోయాడు.

“మీ అమ్మగారు వంటింటిలోనే వున్నారు కామా అప్పడూ!”

“ఉంది; కాని వార్ధకంవల్ల వొకచోట చదికిలబడి పోయి వుంది.”

“పిలవ్వచ్చు కాదూ?”

“నిజమే, పిలవ్వచ్చు. పిలవలేదు.”

ఈమాట చెప్పినప్పుడు శాస్త్రి మొగం వాలిపోయి కిందిబారుగా అటూ యిటూ తిరిగింది.

“పోనీ, మీరు పిలిచారా?”

“అయ్యో! ఆడదాన్ని మొగాడు భోజనానికి రమ్మని పిలవడం యేమి టండీ?” అన్నాడు మేనమామ.

శాస్త్రి “అన్నట్టు మరే నండోయ్” అన్నట్టు చూశాడు. “ఊరుకుంటా వేమిరా?” అంటూ రాజమ్మ పళ్ళు కొరుక్కుంది. కృష్ణవేణి, “మేనమామ” ని మూడో కంటితో చూసింది.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“మీ రూకుకోండి” అని మేనమామకి సాగతీసి బుద్ధి
చెప్పి వకీలు అందుకున్నాడు.

“ఏమంటారు శాస్త్రిగారూ?”

“నేనూ పిలవలేదు. అయితే, బొట్టుపెట్టి పిలవ్వలసిం
దేనా?”

“ఎసిమిట మాసాలనుంచి వొక్కనాడేనా మామూలు
తప్పకుండా వుండి, హఠాత్తుగా నిన్ననే యెందుకు మానే
శాదూ?”

“సద్దుకోవాలి గాని ప్రతీదానికీ ఆరా తీస్తే యెలా
గండి?”

“సద్దుకోవడం అనేది అందరికీ అవసర మేనా?”

“అవసరమే”

“అయితే అమ్మాయి రాత్రీ భోజనం చెయ్య లేదని
మీకు తెలుసు”

“తెలవదు”

“ఏమిటి?”

“నేను అడగలేదు”

“అడక్కపోవడమే మీపక్షంగా సద్దుకోవడమా?”

“.....”

“పోనీ యిప్పుడేనా తెలిసిందా?”

“అది పుట్టింటికి వెళ్లగానే తెలిసింది”

“పొద్దున్న కాఫీ కూడా పుచ్చుకోలే దని—”

“అదీ తెలిసింది. అదీ వెళ్లాకే”

“రాత్రి భోజనంమాట తెల్లవారీ దాకా తెలవ నప్పుడు పొద్దుటి కాఫీ సంగతి వెంటనే యెలా తెలు స్తుంది లేండి. అదలా వుండగా, రాత్రి అమ్మాయి తుంగ చాప పరుచుకుని పడుకుంది కాదూ?”

“అవును”

“ఏమని అడిగారా మీరు?”

“నన్ను బతిమాలుకో మంటారా?”

“అనలేదు. జరిగింది చెప్పండి”

“అడగలేదు. మీ కేం చేస్తా రేమిటి?”

కొంచెం దురుసుగా అన్నాడు శాస్త్రి యీమాట.

“ఏమీ చెయ్య”నంటూ వొక మందహాసం విసిరేసి

“మీవుద్యోగం పోయిం దని అమ్మాయితో చెప్పారా?”

అని అడిగాడు వకీలు.

“లేదు”

“మీ అక్కతో చెప్పారు కాదూ?”

“చెప్పాను, ఏమిటి చెబితే?”

“ఏమీలేదు. అమ్మాయి మీ కష్టసుఖాలు తెలుసు కోగూడనిదా?”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“.....”

“చెప్పండి”

“తెలుసుకో తగ్గదే”

“మరెందుకు చెప్పారు కాదూ?”

“అది నాయిష్టం”

“లక్షలు విలవ చేసే మాట. చూడండి శాస్త్రి గారూ! ఇష్టం అన్నది ప్రతీ వ్యక్తికి జన్మహక్కే కాదూ?..”

నోరెత్తడానికి మేనమామకి దమ్ము చాలలేదు. రాజమ్మ కూడా తమ్ముణ్ణి వెనకవేసుకురావా అని చూసింది; కాని సాధ్యపడలేదు.

“ఇప్పుడు మీ సంసారం మీ అక్క పోషిస్తున్నారు. అంతేనా శాస్త్రిగారూ?”

“అంతే”

“సాయం చెయ్యమని మీరు కోరారు. కదూ?”

“లేదు. నా స్థితి గ్రహించి ఆవిడ స్వయంగానే పోషిస్తోంది”

“మీ వుద్యోగం పోయిందని మీరు చెప్పడంవల్ల ఆమెకి మీస్థితి తెలిసింది. అవునా?”

“అవునండీ”

“ఆవిడితో చెప్పినట్టే అమ్మాయితో కూడా చెబితే తల్లిదండ్రుల నడిగి యెంత డబ్బు—”

“దేహీ అని యాచించనా?”

“మీను మాట తప్పిస్తున్నారు. నేను యాచించ
మనలేదు. “మీ అక్కగారిని యాచించినట్టేనా?” అని
కూడా అనలేదు. ఉద్యోగం పోయినట్టు—”

“అది చూడడం లేదూ?”

“మీ అక్కమాత్రం చూడడం లేదూ? ఆవిడకు
మాత్రం నోటితో యెందుకు చెప్పారూ?”

“ప్రాణాంతకంగా వున్నాయే యీ ప్రశ్నలు” అని
రుసరుస లాడుతూ అందుకుని మేనమామ, “ఏటి కిక
అంతం అంటూ లేదా యేమిటి? బాగానే వుంది ధోరణి”
అన్నాడు.

ఈవునాదిమీద రాజమ్మ కూడా పురెక్కె “అడిగిన
కొద్దీ వాజమ్మలాగ జవాబులు చెప్పడమే ట్రా? సిగ్గు,
బిడియము వుండొద్దూ? కాస్తయినా బుద్ధి లేకపోతే
యెలాగా?” అని చాటునే వుండి కసిరింది.

శాస్త్రీకి నవశక్తి వచ్చింది.

“అయ్యా? మీరు పెద్ద మనుష్యులే కాని, అనవసర
ప్రస్తావన చేస్తున్నారు. నేను మీ కిక వొక్క ప్రశ్న
కయినా జవాబు చెప్పను” అంటూ మూతీ బీడాయించు
కున్నా డణను.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“ఇక అక్కరే లేదూ. నేను తెలుసుకోవలసిన దాని కంటే అధికంగానే తెలిపించారు మీరు” అంటూ వకీలు కృష్ణవేణి కేసి చూశాడు.

౨౩

“మీరుండండి బాబయ్యా” అని కృష్ణవేణి అందుకుంది.

“ఏమండీ! భార్య అంటే బానిస కా దనీ, సమాన భాగస్వామిని అనీ, నాహక్కులు నేను పూర్తిగా అమలు పరుచుకుంటా ననీ మొదట్లో చెప్పానుకాదూ?”

“అయితే?” అన్నాడు శాస్త్రి నిర్లక్ష్యంగా.

“అవసరం వచ్చిందని తోచినప్పుడు గృహిణికి వుండ వలసిన అధికారా లన్నీ నేను దఖలుపరుచుకుంటా ననిన్నీ అప్పుడు మీతో చెప్పాను కాదూ?”

“చెబితే?”

“ఇప్పు డలాంటి అవసరం వచ్చింద కనక చెబుతు న్నాను. ఈ క్షణం మొదలు మీరూ, నేనూ మీ అమ్మా తప్ప మనయింటో మరో మనిషి వుండడానికి వల్ల కాదు”

“నన్ను పొమ్మనడానికి నువ్వెవరి వే? నువ్వెక్కణ్ణుంచి వచ్చావే?” అంటూ పళ్ళు కొరికింది రాజమ్మ.

“మా అక్క అవతలికి వెళ్ళిపోవా లంటావా నువ్వు?”

అని అడిగాడు శాస్త్రి.

“నుంచున్న పాశంగా” అని వొత్తి చెప్పింది కృష్ణ వేణి.

“వెళ్ళదు” అన్నాడు శాస్త్రి అంతకుంటే వొత్తి.

“సరే అయితే”

ఇలా అని కృష్ణ వేణి వీధి కేసి చూస్తూ “డ్రైవర్” అని పిలిచింది. “వచ్చా నమ్మా” అని వొక్క అడుగులో అత నక్కడ ప్రత్యక్ష మైనాడు.

మేనమామ తెల్ల పోయాడు. తనని కొట్టిస్తుందో రాజ మ్మని గెంటిస్తుందో అని శాస్త్రి కొంచెం భయపడ్డాడు.

రాజమ్మ కంగారుపడుతూ తొంగిచూసింది.

అప్పుడు కృష్ణ వేణి గదిలోకి వెళ్ళి తన నామాను చూపించి “కారులో పెట్టిరా” అని చెప్పగా “చిత్తం” అని డ్రైవరు రెండు సబురులు తిరిగాడు.

తరవాత కృష్ణ వేణి “లేవండి బాబయ్యా” అంది.

“అబ్బాయి, మీరు చాలా తొందరపడ్డారు. ఇంకా తొందరే పడుతున్నారు. చదువుకున్న వారితో యెలా మసులుకోవాలో మీరు నేర్చుకున్నట్టు లేదు” అంటూ వకీలు లేచి నుంచున్నాడు.

శాస్త్రి తల తిరిగిపోయింది. వెంటనే అతను వురిమి

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

చూస్తూ “యెక్కడికి వెడతావ్?” అని చొక్కా చేతులు పైకి తీసుకుంటూ గభీ మని నుంచున్నాడు.

“ఓహో! ఇది మాత్రం నేర్చుకున్నారే” అని వకీలు నిరసించగా “వో—హో! నీ కా సరిదా కూడా వుందా?” అని శళ్ళు బిగించి తల పంకిస్తూ అందుకుంది కృష్ణవేణి.

మేనమామ తుల్లిపడ్డాడు.

“అయితే రా. మరి ఆలస్యం యెందుకూ? నేను నేర్చుకున్న జపాన్ కు స్త్రీ కిప్పటిదాకా వినియోగమే లేక పోయింది” అని ఆమె పంజా చాపింది.

చొక్కా సద్దుకుంటూ డ్రైవరు ముందుకి వచ్చాడు. కూచుని వున్న మేనమామ కూచుని వున్నట్టుగానే అతలాఫువంగా వొక పిల్లిమంతరం వేసి వంటింటి గుమ్మం దగ్గికి పోయి నుంచున్నాడు.

శాస్త్రి బుస్సలు కొడుతూనే వున్నాడు; కాని కాళ్ళు వొణకసాగాయి.

అది చూసి రాజమ్మ “వోలేయ్, ఇంటోకపోరా. కదల వేమిరా?” అని కంఠం నొక్కుకుంటూ కూకలేసింది; కాని శాస్త్రి అప్పటి కప్పుడే చతికిలబడిపోయాడు.

వెంటనే కృష్ణవేణి సీత్యారం చేసి “నువ్వింత అనాధ వని మే మెవరమూ అనుకోలేదు. సాటి ఆడదాన్ని పెళ్ళి

చేసుకున్నందుకు నే నుచాలా సిగ్గుపడుతున్నాను. ఇక నీ మొగం చూడను. చిక్కులు పెడితే కాపరం వొదులు కుంటుందా అనీ, డబ్బు పట్టుకు రాకపోతుందా అనీ ఆలో చించావు కదూ? నీవంటి వాజమ్మతోనా కాపరం? బి. ఏ. అయి వుండిన్నీ వున్న తాశయాలు లేక ఆత్మ గౌరవం లేక, ఆత్మవిశ్వాసం లేక గుడ్డిగవ్వకి మారని నీకా డబ్బివ్వడం? హిందూ లాలో విడాకుల సూత్రం లేనందుకు మురుస్తున్నా వేమో, నాకు మొగుడే కావా లంటే లక్ష మార్గా లున్నాయి తెలుసా? కబడ్డార్ ! డబ్బుకోసం గడ్డి తింటావా? నమ్మిన భార్యని ద్రోహం చేస్తావా? నీచుడా, అక్కా నీతో కాపరం చేసేది వెళ్ళామా? ఛీ, పురుగా" అని శాస్త్రిని విసిరికొట్టి "రండి బాబయ్యా" అంటూ క్రుద్ధకేసరిలా ముందు బయలు దేరింది.

వకీలు తరవాత బయలుదేరాడు.

వెనక్కి తిరిగి చూస్తూ డ్రైవరు ఆ తరవాత వెళ్లాడు.

కారు దగ్గరికి వెళ్ళాటప్పటికి యెదటింటికి పెత్తనాలకు వెళ్లి వుండి యిదేమీ యెరక్కుండానే—మామూలు గానే యింటికి వస్తూ మహాలక్ష్మమ్మ యెదురుపడింది.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్న కథలు

కృష్ణవేణి వెంటనే స్లిప్పర్లు దూరంగా విడిచి,
“అమ్మా, ఇక మీ రెవరో నే నెవరో” అంటూ ఆవిడ
పాదాలు పట్టుకుని కళ్ళ కద్దుకుని, మళ్ళీ జోడు తొడు
క్కుని కారులో కూచుంది.

ముంగాళ్ళమీద నిక్కి చూస్తూ వున్న శాస్త్రి
కిదంతా కనబడింది. “వోయి, పెద్దన్నయ్యా, ఇప్పు
డేనా మనుష్యుల తారతమ్యం తెలిసిందా?” అని యెవరో
వీళ్ళు మీద చరిచి నిలవతీసి అడిగినట్టు కాగా అత నప్ర
యత్నంగా వెనక్కి తిరిగి రాజమ్మకేసి దీనంగా
చూశాడు.

“అమ్మ బతిమాలుతోందా యేమిటి?” అంటూ
రాజమ్మ యెదటికి వచ్చింది.

అప్పటికే కంగా రణుచుకుని గద్గదకంఠతో మహా
లక్ష్మమ్మ యేదో అంది; కాని, బ్రరు మంటూ కారు
వెళ్లిపోయింది.

౧౯౩౭ జనవరి

(సవరణలతో)